

A csodálatos, boldog házasság, szex, szerelem, párkapcsolat titka a Biblia szerint

Timothy és Kathy Keller *A házasságról – Illúziók és félelmek helyett kiteljesedés* c. könyve alapján
(Harmat – Koinónia – KIA, 2015)

Nemcsak házásoknak, sőt!

A gondolatok és a fejezetek sorrendjén, az utóbbiak címén és beosztásán viszonylag keveset változtattam.
A (bibliai) rövidítéseket, a Bibliát és fordításait illetően ld. hivo.hu/00biblia.htm.

„»A férfi ezért elhagyja apját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté.« Nagy titok ez, én pedig ezt Krisztusról és az egyházzal mondom. De ti is, mindenki egyenként úgy szeresse a feleségét, mint önmagát, az asszony pedig tisztelje a férjét” (Ef 5,31-33).

„Aki [jó] feleséget talált, kincset talált, és elnyerte az ÚR jóakarátát” (Péld 18,22; vö. [új] Károli; vö. 19,14).

TARTALOM

Bevezetés: A házasság sikere és hanyatlása	1
1. A „felette nagy titok”	3
2. A házasságban rejlő erő és akadályai – önző emberek	3
3. A házasság lényege – egy ígéret/szövetség ereje	5
4. A házasság célja – legjobb barátunk Isten szemében	7
5. Idegent szeretni igazat mondva – a házasság műhelye	9
6. A másik elfogadása – a szerepekről női szemmel (Kathy K.)	10
7. Egyedülálló és a házasság	14
8. A szexualitás (helye) és a házasság (meghatározása)	16
9. Függelék: Döntéshozatal és engedelmesség (Kathy K.)	20
10. Zárszó – romantikus, baráti és cselekvő szeretet	20

Bevezetés: A házasság sikere és hanyatlása

1. **A házasság Isten egyik legnagyobb és legfontosabb ötlete.** A Biblia menyegzővel kezdődik (1Móz 2,18-25) és végződik (Jel 19,7-9; 21,3.9kk; 22,17). Bár napjainkban a házasság isteni intézménye köztudottan **hanyatlóban van** – a párok fele együtt él a házasságkötés előtt, sokan később sem házasodnak össze, a házasságok fele válással végződik, és az egyneműek kapcsolatait is egyre többfelé tekintik házasságnak (Magyarországon még nem, de a többi adat nagyjából itt is igaz), és még a hívő keresztények között is kevesen ismerik (alaposan) a házasság bibliai mintáját –, ez az intézmény még mindig **meglepően jó eredményeket produkál**. Tim és Kathy Keller adatokkal és forrásokkal támasztja alá mindezt: (1) a házasság előtt együtt élők nagyobb valószínűséggel szakítanak a házasságkötés után; (2) a rendezett háttérű, 25 évesnél idősebben és gyermekek nélkül megházasodó vallásos egyének kis eséllyel válnak el; (3) a hosszú ideje házasságban élők vagyona a nyugdíjba vonulásuk idején 75%-kal nagyobb a nem házasokénál; (4) a házas férfiak jövedelme 10-40%-kal magasabb az azonos végzettségű és pályafutású egyedülállóknál; (5) a megkérdezettek több mint 60%-a nagyon jónak tartja a házasságát; (6) a boldogtalannak mondott házasságok kétharmadát 5 éven belül boldognak minősítik a korábbi boldogtalanság ellenére együtt maradó házaspárok; (7) a tartós házasságban élők nagyobb mértékben elégedettek az életükkel, mint az egyedülállók, elváltak és élettársi kapcsolatban élők; (8) a házasságban élő szülők között felnövő gyermekek élete 2-3-szor nagyobb eséllyel lesz sikeres, mint azoké, akik nem kétszülős családban élnek. Nem meglepő tehát, hogy még a monogámia legfőbb bírálói is elismerik, hogy – legalábbis pragmatikus okokból – **nem lennének meg a valódi, hagyományos, monogám házasság nélkül**, amely a felnőttek és (különösen) a gyermekek, illetve a társadalom szempontjából a legkülönfélébb előnyökkel jár. „Soha nem létezett olyan társadalom vagy kor, amelyben a házasság ne játszott volna központi szerepet az ember életében.” (41. o., ld. az 52. jegyzetet is.)

2. A **korábbi – katolikus és protestáns – kultúrák** szemlélete szerint a házasságban a férj és a feleség életre szóló elkötelezettséget vállalt egymás iránt szeretetben, s e szent köteléknek alárendelték egyéni vágyaikat és érdekeiket, hogy megvalósítsák az isteni szeretet szentségét, és a köz javát szolgálják. „Az élethosszig tartó házasságot tekintették az egyetlen stabil társadalmi egységnek, amelyen belül a gyerekek egészségesen fejlődhetnek... Míg az ősi kultúrák a köteleességek teljesítésében, a kijelölt társadalmi szerepek elfogadásában találták meg az emberi élet értelmét, a **felvilágosodás korában** már kissé eltolódtak a hangsúlyok. Az élet értelme egyre inkább az egyén választásának függvényévé vált. Többé már nem az önmegtagadás, a jogok feladása és a házasság, illetve a család iránt vállalt elkötelezettség jelentette a boldogságot: a házasság célja az új definíció szerint az érzelmi és szexuális beteljesedés, valamint az önmegvalósítás lett.” Eszerint „a házasság egyfajta »*határidős szexuális szerződés*«, amely a felek egyéni megelégedését szolgálja.” A **közösség jóléte és boldogsága helyett az egyén jólétére és boldogságára** tevődött át a hangsúly. De vajon a kettő valóban ellentétes egymással?

3. Az újabb kutatások szerint ma igen sokan a „**tökéletes lelki társat**” keresik, akivel igazán összeillenek. Ezen leginkább a **külső megjelenést** (nők esetében a megfelelő anyagi hátteret), a kielégítő érzelmi és szexuális életet és az olyan kapcsolatot értik, amely betölti érzelmi, testi és lelki vágyaikat, s amelyben nem kell feladniuk egyéniségüket, **nem kell változniuk** – ami gyakorlatilag tökéletes embereket feltételez. „Nem ismerünk még egy olyan társadalmat a történelemből, amelynek ennyire idealista elképzelései lettek volna a tökéletes társról... Ellentmondásosnak tűnik, hogy épp az újfajta idealizmus vezetett a házassággal kapcsolatban kialakult új keletű pesszimizmushoz... Az előző nemzedékek jóval kevesebbet foglalkoztak azzal, hogy »összeillenek-e« házastársukkal, vagy az illető tökéletes lelki társ-e számukra.” Az irreális elvárások problémáját súlyosbítja, hogy míg régen az **önuralom** számított a férfiak egyik legfőbb erényének, addig ma egyre „menőbbnek” tartják a magukat sem szexuális, sem más téren fegyelmezni nem tudó/akaró férfiakat. A házasság tehát fogyasztói kultúráinkban már nem egy **jellem- és közösségépítő kapcsolat**, hanem az önmegvalósítás egyik formája, eszköze. Sokan a túlzott elvárásaik mellett magukban sem bíznak eléggé, és valójában nem is akarnak megházasodni, ám ahelyett, hogy ezt a kínos tényt bevallanák, inkább bekapcsolják a „hibakereső automatát”, amely megóvja őket a házasságtól. „Szívünk mélyén pontosan tudjuk, hogy nem vagyunk tökéletesek, számos téren változnunk kellene, és aki igazán közelről megismer bennünket, meg is akar majd változtatni.”

4. Amint C.S. Lewis írja: „**Ha szeretsz, sebezhető vagy.** Szeress bármit, és biztosra veheted, hogy megszakad a szíved, de legalábbis sebet kap. Ha érintetlenül meg akarod őrizni, ne add senkinek, még egy állatnak se! Óvatosan bugyoláld be mindenféle kis hóbertba és kedvtelésbe, gondosan kerülj minden kötődést; zárd be jól önzésed ládikójába – vagy koporsójába! De ott a koporsóban – ott a biztonságos, mozdulatlan, sötét, fülledt éjszakában elváltozik majd. Nem török össze, törhetetlen, áthatolhatatlan, megválthatatlan szív lesz belőle. A tragédiának, vagy legalábbis a tragédia lehetőségének egyetlen alternatívája van: a kárhozat. A Mennyszágon kívül pedig csak egy helyen lehetsz teljes biztonságban a szeretet veszélyeitől és izgalmaitól, ez pedig a Pokol.” (*A szeretet négy arca*, Harmat, 1995, 133–4. o.)

5. Valójában „az igazi”, a tökéletes, a **valóban hozzánk illő társ nem létezik**, s még ha létezne is, akkor sem találnánk meg, mert a házasságkötéskor legfeljebb csak azt hisszük, hogy ismerjük egymást (miközben a „rózsaszín köd” általában szinte tökéletesnek tünteti föl a másikat), valójában két „idegen” házasodik össze, akik ráadásul előre nem látható módon változni fognak. A házasság révén ugyanis közelebb kerülünk egy embertársunkhoz, mint bármely más kapcsolatunkban, s ez alapjainkban változtat meg minket. Azért nem létezik két tökéletesen egymáshoz illő ember, mert a Biblia szerint mindnyájan bűnös, önző, tökéletlen emberek vagyunk. „Miért változnának neurotikus, önző, éretlen emberek hirtelen angyallá, amikor beleszeretnek valakibe?” Amikor szerelmesünket isteni státuszba emeljük, valójában megváltásra vágyunk. A jó házassághoz való eljutás tehát éppúgy kemény munkát (sőt isteni segítséget) igényel, mint bármely más téren a kiválóság elérése.

6. „Egykor még szeretetet, támaszt, biztonságot reméltünk a házasságtól és a családtól, miközben az élet értelmét, a jövőbe mutató reményt, az erkölcsi iránymutatást és az önazonosságot [identitást] Istentől és a túlvilágtól vártuk. A modern kultúra azonban elhiti velünk, hogy mindezekben – a létezésünket is beleértve – nem lehetünk biztosak.” Ezt az **úrt** sokan a párkapcsolattal, szerelemmel, szexszel, házassággal próbálják betölteni, attól várva azt, amit régen az istenhit adott meg az embernek. Ernest Becker írja *The Denial of Death* (A halál tagadása) című, Pulitzer-díjas könyvében: „Szerelmünket tekintjük isteni ideálunknak, aki értelmet adhat az életünknek. Minden lelki-morális igényünk egyetlen

személyben összpontosul... Végére is mi mást kívánnánk, amikor **szerelmesünket isteni státuszba emeljük?** Nem kevesebbre, mint megváltásra vágyunk.”

7. Bár a **Biblia ókori mű**, s történeteiben, egyes részleteiben az adott korhoz kötődik, **tanítása, elvei örökérvényűek**. Ez abból is látható, hogy feltűnően szembeszáll korának sok kulturális nézetével és szokásával – pl. a többnejűséggel, a házasság nélkülözhetetlenségével és a (félreértett) férfiuralommal. „Mózes első könyve nyíltan szembeszáll a poligámiával, noha az a korabeli társadalomban elfogadott gyakorlatnak számított: élethűen ábrázolja, milyen fájdalmat okoz a családi kapcsolatokban, különösen a nők számára. Az Újszövetség szerzői pedig tökéletesen elfogadható életformának tekintették az egyedülálló életet.”

1. A „felette nagy titok”

1. Amikor Pál a fent idézett Efezus 5,31-33-ban a házasság intézményének Isten általi megalapítására hivatkozik (1Mózes 2,24), a *megamüsztérion* szót használja, ami rendkívüli, csodálatos, mély igazságra utal, melyet csak Isten Lelke által érthetünk meg. Vajon **mi a házasság titka?** A Keller házaspár szerint ez a titok a következő. A **férfinak** ugyanúgy önmagát kell adnia a feleségéért, hogy eggyé válhasson vele, mint ahogy Krisztus önmagát adta ennek érdekében az egyháznak: „*Férfiak! Úgy szeressétek feleségeteket, ahogyan Krisztus is szerette az egyházat, és önmagát adta érte, hogy a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje, így állítja maga elé az egyházat dicsőségben, hogy ne legyen rajta folt, vagy ránc, vagy bármi hasonló, hanem hogy szent és feddhetetlen legyen. Hasonlóképpen a férfiak is szeressék a feleségüket, mint a saját testüket. Aki szereti a feleségét az önmagát szereti. Mert a maga testét soha senki nem gyűlölte, hanem táplálja és gondozza, ahogyan Krisztus is az egyházat, minthogy tagjai vagyunk testének*” (Ef 5,25-30).

2. Isten a **feleségtől** is ugyanilyen „emberfeletti” önmegtagadást, áldozatot kíván a házasság érdekében: „*Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, mint az Úrnak; mert a férfi feje a feleségnek, ahogyan Krisztus is feje az egyháznak, és ő a test üdvözítője is. De amint az egyház engedelmeskedik Krisztusnak, úgy engedelmeskedjenek az asszonyok is a férjüknek mindenben*” (Ef 5,22-24). Az engedelmesség/alávetettség követelménye bizonyos értelemben kölcsönös: „*Vessétek alá magatokat egymásnak Isten félelmében*” (21. v., KSZE-ford., ld. később). Isten egyik nagy célja a házassággal tehát az, hogy **bemutassa Krisztus és megváltott gyermekei örök kapcsolatát** (Ef 5,32). Más szóval Jézus evangéliuma és a házasság kölcsönösen magyarázza egymást. Vagyis a házasságban, amely látszólag elviselhetetlenül sokat követel tőlünk, és azt se tudjuk, hogyan kezdünk a sok tennivalónkhoz, azzal kell kezdenünk, amit Isten tett velünk Jézusban: önmagunkat adjuk a másikért.

3. Ez azt jelenti, hogy valójában nem kell választanunk az önmegvalósítás és a saját érdekeinkről a családért való lemondás között, mert a **kölcsönös áldozatvállaláson keresztül megvalósul a kölcsönös önmegvalósítás**. Jézushoz hasonlóan magunkról lemondva meghalunk önmagunknak – előbb a megtérésünkben, majd naponta alávetve magunkat a minket végtelenül szerető Isten akaratának. A házasságban „feltárul az evangélium misztériuma”: jobban megértjük benne az evangélium szépségeit és mélységeit, s ezáltal az évek során igazán elmélyülhet a házastársunkkal való egységünk. Mind a **házasság**, mind az **evangélium** arról szól, hogy **önmagunkban bűnösebbek és gyarlóbbak vagyunk, mint gondolnánk, de Jézus Krisztusban teljesebb szeretetben és elfogadásban van részünk, mint remélnénk**, s egyedül **ez a fajta kapcsolat tudja igazán megváltoztatni az embert**, méghozzá minden képzeletünket felülmúló módon. „Az evangélium képes annyira betölteni a szívünket Isten szeretetével, hogy elviseljük, amikor a házastársunk nem szeret eléggé. Így bepillantást nyerünk társunk bűneibe, hibáiba – szabadon beszélhetünk is róluk (persze csak Jézus szelídségével és türelmével, ahogy Ő is bánik velünk) –, mégis képesek lehetünk szeretni és elfogadni őt úgy, ahogy van. Ilyen módon az evangélium erejének köszönhetően ő is megtapasztalja ezt a fajta – az igazságot kimondó, ugyanakkor elkötelezett – szeretetet, és megfelelő időben ugyanilyen szeretettel tud majd fordulni felénk.”

2. A házasságban rejlő erő és akadályai – önző emberek

1. A házasságban tehát „nem két gyenge, önértékelési nehézségekkel küzdő emberről van szó, akik egymás karjaiban remélik megtalálni életük értelmét és célját. Ha két vákuumot összeadunk, nagyobb és erősebb vákuumot kapunk, hatalmas szívóerővel. Pál ezzel szemben azt feltételezi, hogy az élet legnagyobb kérdését már elrendezték magukban a házasfelek: tudják, mire teremtette őket Isten, és kivé

váltak Krisztusban.” Ha a férj valóban krisztusi módon, áldozatos önátadással akarja szeretni feleségét (és kevés nő tiltakozna ellene, hogy ily módon vezessék!), az nagyobb lemondást kíván, mint a feleség feladata. Sajnos, hívők és nem hívők hajlamosak félreérteni a vezetést, mely ezáltal önzéssé, uralkodássá torzul. A fenti „egyszerű képlet” alkalmazását általában a **bűnös emberi szív önközpontúsága**, önzése hiúsítja meg, amely minden házasság legfőbb ellensége. A Galata 3,28 szerint „*Krisztusban... nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.*” Aki igazán megértette az evangéliumot, az gyökeresen megváltozik a kapcsolataiban. A Filippi 2,3-4 így int: „*Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál; és senki se a maga hasznát nézze, hanem mindenki a másokét is.*” A Róma 15,1-3 szerint „*Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlének gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk. Mindegyikünk a felebarátjának kedvezen, mégpedig annak javára, épülésére. Hiszen Krisztus sem magának kedvezett.*” A Galata 5,13 pedig egyenesen felszólít: „*a szeretet által (rab)szolgáljatok egymásnak*” (Vida-ford.). A férj tehát nemcsak feje a feleségének, hanem **(rab)szolgája** is (*dulosz*).

2. **Az önzés szöges ellentéte a szeretetnek** (1Korinthus 13). „Már barátaink és munkatársaink érdekeit is épp elég nehéz előtérbe helyezni és lemondanunk önmagunkról értük. Ám a házasságban a lehető legintenzívebben jelennek meg ezek az elvek. Egy együtt töltött nap során szinte percenként adódhat olyan helyzet, amikor el kell döntenünk, melyikünk mond le az elképzeléseiről a másik javára. Ilyenkor három lehetőségünk van: szíves örömet, önként szolgáljuk a házastársunkat; felajánljuk ugyanezt, de hűvösen és keserűen; vagy önző módon ragaszkodunk saját vágyainkhoz. Egy házasság csak akkor lesz boldog, ha mindkét fél rendszeresen az első lehetőséget választja.” Ezt az „áldozatot” azonban a másiktól elfogadnunk sem könnyű (a büszkeségünk miatt), hát még meghoznunk! Önzésünk ilyen jelekben nyilvánulhat meg: „türelmetlenek, ingerlékenyek vagyunk, szavainkból hiányzik minden kedvesség és nagylelkűség, irigykedünk, ha valaki jobb helyzetben van nálunk, felemlegetjük régi sérelmeinket”, a jogainkat követeljük, megkeseredünk, kíméletlenné, rideggé válunk – vagyis önzéssel válaszolunk az önzésre.

3. Önzésünk és azzal szembeni vakságunk egyik fő okát a korábban kapott **sebeink** jelentik, melyek „az önértékelésünk hiányosságai, a bűntudat, a neheztelés, a kiábrándultság ötvözetei” – gyakran ezeket hozzuk a házasságunkba. A mai nyugati világ „vallása” szerint az önközpontúság csupán a rossz bánásmód következménye, hisz az ember alapvetően jó, és a megoldás az, ha a saját javát keresi, önmagáért él, az álmait követi, és nem engedi, hogy mások irányítsák életét. Csakhogy ez az elmélet nem válik be a házasságban, ahol elkerülhetetlen a mindennapi önmegtagadás – enélkül lehetetlen együtt élnünk. Az egyedül magunkkal való törődés csak további kudarcokat szül a kapcsolatainkban. A kisebbségi komplexusból a felsőbbrendűség tudatába való átbillenés nem hoz egészségesebb életet.

4. Mi hát a **megoldás**? Pál szerint Krisztus „*azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt*” (2Kor 5,15). A bűn lényege éppen az, hogy nem Istenért és az emberekért élünk, hanem magunkért. Ezért foglalható össze a törvény az Isten és emberek iránti szeretet parancsában (Mt 22,37-40). A házaspárok a kezdeti eufória elmúlása után általában hamar szembesülnek az önzés problémájával, és a társuk önzését felnagyítva látják, a sajátjukat pedig a maguk sérelmei tudatában és azokra hivatkozva elbagatellizálják. „A nyugati világban ma azért házasodnak az emberek, mert vonzalmat éreznek választottjuk iránt, és csodálatos embernek tartják. Ám [rövidesen] bekövetkezik három fejlemény. Először is, rábédünk, hogy milyen önző is ez a csodálatos ember. Másodszor, szembesülünk azzal, hogy a csodálatos embernek is hasonló tapasztalatai vannak, csak éppen ő rólunk gondolja, hogy önzőek vagyunk! Harmadszor, miközben részben igazat adunk neki, megállapítjuk, hogy ő mégiscsak önzőbb nálunk. Különösen azok érzik így, akik addigi életükben sok nehézséget, sérelmet szenvedtek el. Magukban azt gondolják: »Jó, nem kellene ilyennek lennem, de *te ezt nem értheted.*«” Ilyenkor gondolhatjuk azt, hogy „csak akkor működhet a kapcsolat, ha a házastársunk felismeri a nehézségeinket, és ápolgatja a sebeinket. A házastárs nagy valószínűséggel nem ezt fogja tenni, különösen, ha ő is hasonlóan éli meg a saját helyzetét! Így érzelmileg fokozatosan eltávolodnak egymástól a házaspárok, esetleg megállapodnak valamiféle tűzszünetben.” Nem beszélnek bizonyos problémákról, egymás zavaró szokásairól, és nem is készek változtatni azokon a másik kedvéért – a szemet szemért elve érvényesül, vagy szebben fogalmazva a fifty-fifty elve: mindenki megteszi a maga részét, az 50%-os engedményét. „Aki azt mondja, hogy félúton találkozunk, az rosszul ítéli meg a távolságot” (Michael Easley) – és mindnyájan rosszul ítéljük meg! Ennek alternatívája, ha a társunk hiányosságai helyett elsősorban a saját önzésünket próbáljuk gyökerestül kiirtani, mivel ahhoz egyedül mi

férünk hozzá, és miénk érte a teljes felelősség – tehát **a saját önzésünket kell a házasságunk legfőbb problémájának tekintenünk**. Mindezt csakis a Szentlélek természetfölötti segítségével tehetjük meg (a nem hívők is, csak ők nem tudnak az őket is segítő „általános kegyelemről”).

5. Kellerék szerint ez a megoldás akkor is beválhat, ha **csak az egyik fél gyakorolja**. Ha a másik nem is változik meg azonnal, társa önfeláldozását látva fokozatosan meglágyul a szíve. Szerintem ez nem feltétlenül következik be (legalábbis rövid távon), sőt egészében szinte soha, mivel eleve nincs olyan ember, aki egyoldalúan teljesen feláldozná magát. Sok kapcsolatban megvalósulhat ez részlegesen, de ott is határt szab neki, hogy valahol mégis megjelenik az „önfeláldozó” fél önzése (vagy egészséges öntudatra ébredése): „Lábtörő azért nem leszek”, vagy „Az én hátamon sem lehet fát vágni!” (Vannak persze lábtörő és favágó jellegű házastársi kapcsolatok, ám azok igen távol állnak az ideálistól.) Úgy vélem, ennek az „önfeláldozásnak” a Biblia szerinti határát az szabja meg, hogy **elsősorban Istennek kell engedelmeskednünk**, tetszenünk és szolgálunk, s csak utána a házastársunknak (ApCsel 5,29). Vagyis a társunk teljessé vagy pláne boldoggá tétele nem az egyetlen, és még csak nem is a legfőbb feladatunk (annak ellenére, hogy a házasságunk jelenti számunkra a legfontosabb földi, emberi kapcsolatot). Ha ezt nem látjuk világosan, könnyen beleeshetünk a kapcsolatfüggőség vagy a „*páros önzés*” bűnébe. Az Isten és a házastárs iránti odaadás végső soron nem összeegyeztethetetlen; a kettő helyes egyensúlya és összhangja a cél (1Pt 3,7) – amint azt Tim és Kathy Keller is kifejti.

6. Tehát alapvetően az odaadásnak ezt a (krisztusi) mintáját kell követnünk. Ehhez csak az adhat kellő erőt, ha Krisztussal azonosulva, sőt egyesülve Belőle táplálkozunk és élünk, Benne találjuk meg az életünk teljességét, örömét és értelmét/célját, ahelyett hogy a házasságunktól, a társunktól vagy egyebektől várnánk azt. Létfontosságú hát, hogy **növekedjünk Krisztusban**. „A Szentlélekkel való beteljesedés és az Úr félelme végső soron ugyanazt jelenti. Mindkét fogalom egyfajta belső, lelki élményt, valóságot jelöl, más-más szemszögből” – bár a kettő nem teljesen azonos (az utóbbit inkább az Ószövetség, az előbbit az Újszövetség használja). Miközben ily módon, alázattal, imádkozva és Urunk segítségét kérve járunk Vele, fokozatosan egyre jobban megismerjük Őt (Igéjéből és a tapasztalatunkból) és ráhangolódunk gondolkodásmódjára, lelkületére, akaratára – egyre inkább úgy reagálunk, ahogy Ő tenné. Ehhez idő kell. A tökéletesség e világon nem érhető el (bár törekednünk kell rá, ld. Mt 5,48), de a lényegi gyógyulás/épség igen, ld. hivo.hu/FSILkiv.htm.

7. „Érezhetjük »halálosan szerelmesnek« magunkat, miközben talán pusztán azért vonzódunk valakihez, mert képes lehet arra, hogy betöltse szükségleteinket, és enyhítse önértékelési problémánkat. Egy ilyen kapcsolatban inkább követelünk és irányítunk, mint szolgálunk és adunk. Csak úgy kerülhetjük el, hogy saját vágyaink oltárán feláldozzuk társunk boldogságát és szabadságát, ha a szeretet igazi forrásához fordulunk. Ő önként áldozta fel értünk magát a kereszten, és vette magára a büntetést, amelyet az Isten és embertársaink ellen elkövetett bűneinkért érdemelnénk. A kereszten függve megtapasztalta a teljes elhagyatottságot, a pokol magányát, de értünk mégis vállalta azt... Ha Isten szeretete védőbástyaként öleli körbe a lelkünket, mi is képesek leszünk ezzel az odaadó szeretettel szolgálni házastársunkat.”

3. A házasság lényege – egy ígéret/szövetség ereje

1. A romantikus kapcsolat és a házasság közti különbség lényegében ama „papír” aláírásában rejlik, amikor ország-világ előtt fogadalmat teszünk, melyet később számonkérhetnek rajtunk. Aki ezt elutasítja – azzal a felkiáltással, hogy „Szeretlek, de ne rontsuk el a kapcsolatunkat a házassággal” –, az valójában azt mondja ezzel: „Annyira azért nem szeretlek, hogy minden más lehetőséget kizárjak, teljesen neked adva magam.” A mai közgondolkodás szerint a szerelem nélkülözhetetlen a kiteljesedéshez, de szinte sosem tart örökké (bár a legtöbben mégis ezt az eszményi, örök szerelme[s]t keresik), viszont nélkülözhetetlen a házassághoz, ezért kegyetlenség lenne egy életre összezárnai két embert, hisz előbb-utóbb úgyis „kiszereznek egymásból”, és új partnerre lesz szükségük a „létfontosságú” szerelemhez. Ráadásul a mai felfogás szubjektív módon közelíti meg a szerelmet, egészségtelennek tartva, ha a kötelesség leghalványabb árnyéka is rávetül. Így megritkulnak a szeretkezések is, hisz csak akkor kerül sor rájuk, ha mindkét fél egyformán romantikus hangulatban érzi magát. (Ezt a felfogást táplálja a sok házasságon kívüli kapcsolat is, melyekben a tiltott gyümölcsből, a másik meghódításából és a bizonytalanságból fakadó izgalom felkorbácsolja az érzelmeket.) A keresztény felfogásban viszont a házastársak **nem fogyasztók, hanem szövetségesek**; s „a házasság lényege a másik fél javáért önként vállalt önfeláldozó elkötelezettség”. A Biblia szerint „a házasságban nem az egyén vagy a család, hanem

Isten a legfőbb jó, s ebből kiindulva a házasságban az érzés kötelességgel, a szenvedély pedig ígérettel párosul.” A házasság a Biblia értelmében egy **életre szóló, nyilvános szövetség** (Péld 2,17; Mal 2,14), melyet végső soron csak a halál bont fel.* „G.K. Chesterton rámutatott, hogy amikor szerelmesek vagyunk, nemcsak az érzelmeinket juttatjuk kifejezésre, hanem ígéreteket is teszünk. A szerelmesek szinte kényszerrel érznek arra, hogy különféle fogadalmakat tegyenek egymásnak. »Örökké szeretni foglak« – fogadkozunk a legmámorosabb pillanatainkban, mert tudjuk, hogy a másik – feltéve, hogy a szerelem kölcsönös – ezt akarja hallani...” (Ld. az Énekek éneke utolsó verseit is.) Lewis Smedes, a keresztény etika neves szakembere szerint a „Ki vagyok én?” kérdésre nem a bizonytalan, kiszámíthatatlan érzéseink adják meg a választ, nem is a teljesítményünk (amely nem világít rá a lelkünk legmélyére), sem pedig az elképzelt ideáink, vágyaink, hanem **nagyrészt azzá válunk, akivé bölcs ígéreteink és az azokhoz való ragaszkodás tesznek minket**. Az ígéreteinkből nyerünk stabil identitást, amely a szilárd kapcsolat, a szeretet alapja. „Ha ígéreteink nem kötnének, sohasem lennének képesek megőrizni identitásunkat; arra lennének kárhóztatva, hogy tehetetlenül és céltalanul bolyongjunk magányos szívünk sötétjében, ellentmondásai és félreértései között” – írja Hannah Arendt. Smedes pedig hozzáteszi: „A feleségem az esküvőnk óta legalább öt különböző férfival élt együtt, és mindegyik én voltam. A kapcsolat, amely mindig is összekötött régi önmagammal, annak a névnek az emléke, amelyet akkor magamra vettem: »*Én az vagyok, akire mindig számíthatsz*«.”

* A keresztény egyház első öt évszázadának gyakorlatilag egyöntetű nézete szerint új házasság sosem köthető a (volt) házastárs haláláig (Mt 5,27-32; 19,3-12; Mk 10,2-12; Lk 16,18; Róm 7,2-4; 1Kor 7; vö. 5Móz 24,1-4). Bővebben ld. a *Holtig hű házasság – Válás és újraházasodás a Biblia szerint c.* (készülő) írásomat (hivo.hu/HRHH.pdf). Kellerék Kálvin és mások nyomán engedékenyebb nézetet képviselnek (ld. 3. fejezet, 5. jegyzet).

2. Kellerék szerint a tiltott viszony garantáltan **izgalmassá és élvezetessé** teszi a szexet – aminek azonban kemény korlátokat szab a lelkiismeret tiltakozása (ha mégoly erősen próbálja is elnyomni az ember). Az élvezetet illetően semmi sem hatásosabb, mint a házastársunk melletti sziklaszilárd elkötelezettség. „A házasságon belüli szexualitás, amelynek célja nem a hódítás, hanem az örömszerzés, pillanatok alatt képes »hangulatba hozni« az embert.” Smedes is úgy véli, hogy az ígéretünk valójában nem megfoszt minket a szabadságunktól, és nem kiöli belőlünk a vágyat, hanem éppen **a szabadság eszköze**: leszűkíti a jelenlegi lehetőségek és szabadság körét, hogy a jövőben csodás, teljesebb lehetőségek közül választhassunk, jelen lehessünk azoknak az életében, akik bíznak bennünk – „a bizalomnak egy kicsinyke szentélyt hozunk létre a kiszámíthatatlanság dzsungelében”. „Amikor ígéretet teszek valakinek, minden determináló, tehát korlátozó tényezőn felülemelkedem... *Ígérni csak az ember tud. És akkor a legszabadabb, amikor megteszi.*”

3. Eleinte mindketten egy képbe szeretünk bele, melyről a házasságunk során kiderül, hogy hamis. A legjobb arcunkat mutatjuk egymásnak, nem engedve bepillantást a gyengeségeinkbe. Szenvédélyes érzelmeinket az táplálja, hogy a másik gyönyörűnek és páratlannak lát minket. Ám ez össze sem hasonlítható a későbbi, mélyreható örömmel, hogy a másik **ismer, és úgy is szeret**. A legnagyobb félelmünk az, hogy megismernek és nem szeretnek minket. Ha tökéletesen ismernek és őszintén szeretnek, ez leginkább Isten szeretetére emlékeztet. Erre a szeretetre van a leginkább szükségünk – ez fölöslegessé teszi az álarcot, alázatra készíten, és erővel ruház föl, hogy az élet minden nehézségével dacolhassunk. Az ilyen, több évtizedes ismereten alapuló szenvedély annyiban különbözik a kezdeti felszínes izgalomtól, mint a mélyen hömpölygő folyam a sekély csermelytől. „Lehet, hogy a szenvedély mondatja ki az emberrel a házassági esküt, ám ahogy telnek az évek, az ígéret mélyíti el a szenvedélyt.”

4. Kierkegaard szerint „a házasság nem gyengíti, hanem valójában még erősíti is a szerelmet. Hiszen épp a házasságban létrejött **etikai alapú elkötelezettség teszi lehetővé, hogy a felhőtlen romantika megszilárdulhasson** és hosszú távon fennmaradhasson.” Csakis akkor állíthatjuk, hogy valóban a másik embert szeretjük, ha akkor is kitartunk a cselekvő szeretetben, amikor épp nem találjuk különösebben érdekesnek. E szeretet kialakulását az elkötelezettség, a szövetség biztosítja, s az idő segítségével értjük meg, mire van igazán szüksége a másiknak, és ezt miként adhatjuk meg neki. Közös emlékek egész sorát halmozhatjuk fel, melyek elmélyítik az érzelmeinket és egymás élvezetét. Mind a szeretet, mind a gyűlölet cselekedeteihez előbb-utóbb felzárkóznak a megfelelő érzelmek. Nemcsak a házasságunkban tapasztalhatjuk ezt a törvényt, hanem a sok energiánkat felemésztő gyermeknevelésben és olyankor is, ha tevőlegesen segíteni próbálunk valakin. „Valahányszor azért teszünk jót egy felebarátunkkal, mert ő is olyan ember, mint mi, akit Isten teremtett, s mert épp úgy kívánjuk az ő boldogságát is, mint a

magunkét, mindig egy kicsit jobban fogjuk őt szeretni, vagy legalább kevésbé utáljuk majd...” Sajnos, ez fordított irányban, a gyűlöletet illetően is működik (C.S. Lewis: *Keresztény vagyok!* [Harmat, 2013], 176–7. o.) „Ha... nagyobb hangsúlyt fektetünk a cselekedetekre, mint az érzelmekre, a kapcsolat érzelmi vonatkozását is erősítjük. Ez az élet és a házasság egyik nagy titka.” Ez nem jelenti azt, hogy olyasvalakivel kéne összeházasodnunk, akit nem kedvelünk, bár Keller szerint „az elrendezett házasság szokása, amely bizonyos kultúrák sajátja, kifejezetten jól összeegyeztethető a bibliai mintával” (3. fejezet, 18. jegyzet) – a házastársak idővel akkor is megtanulják szeretni életük párját, ha nem ők választották ki eredetileg.

5. **Ha a cselekvő szeretetet választjuk**, könnyebben átvészélhetjük a sivárabb időszakokat, melyek ritkábbak és szelídebbek lesznek. Lewis írja: „Azt hiszem, részben ez az, amire Krisztus gondolt, amikor azt mondta, hogy nem lesz igazán élet abban, aki előbb meg nem hal. Egyszerűen nincs értelme azzal kísérletezni, hogy fenntartsunk-e bármilyen izgalmi állapotot; ez a legrosszabb, amit tehetünk. Hadd múljon el az izgalom, hadd haljon el – menjünk csak keresztül a halálnak ezen a szakaszán egy következő, tartósabb érdeklődés és boldogság felé –, és azt fogjuk tapasztalni, hogy mindig új izgalmak, új lelkesedések világa köszönt ránk... Egy másik, regényekből és színdarabokból merített idea, hogy a szerelem valami egészen ellenállhatatlan, ami egyszerűen csak megtörténik az emberrel, átesik rajta, mint a himlőn. S ebben a hitben némelyik házasember feladja a harcot, megadja magát, amikor azt tapasztalja, hogy egy új ismeretség vonzza... De nem nagymértékben a saját döntésünktől függ-e, hogy ez a szeretet átalakuljon-e szerelemmé, vagy se? Ha a fejünk tele van romantikus történetekkel, színdarabokkal és érzelmes dalszövegekkel, a testünk pedig alkohollal, akkor kétségtelenül minden általunk érzett szeretetet át fogunk alakítani szerelemmé, hasonlóan az utunkba akadó keréknyomhoz, ami esős időben minden vizet össze fog gyűjteni; vagy a kék szemüveghez, amin keresztül mindent kéknek fogunk látni. De ezért kizárólag magunkat okolhatjuk.” (C.S. Lewis, *uo.*, 151–2. o.)

6. **Hasonló a helyzet a gyerekeknél.** „Akár viszonzják a szeretetünket, akár nem, gondoskodunk a gyermekeinkről. Miután ez így megy tizennyolc éven át, és gyermekünket esetleg az égvilágon senki sem találja szeretetreméltónak, mi még mindig tiszta szívből szeretjük. Vajon miért? Azért, mert a helyzet rákényszerített bennünket a bibliai modell alkalmazására. Mivel az érzéseinktől függetlenül, cselekvő módon szeretjük gyermekünket, mély szeretetet érzünk iránta, akár szeretetreméltó, akár nem.”

7. Ha még mindig úgy véljük, hogy **képtelenek vagyunk szeretetet adni, amikor nem érezzük** – csupán mesterkéltlen megjárásunk magunkat –, akkor vegyük figyelembe, hogy Isten (Igéje) „nem pusztán cselekvést vár tőlünk, hanem azt mondja, hogy a gondolataink legyenek összhangban a tetteinkkel. »Férfiak! Úgy szeressétek feleségeteket, ahogyan Krisztus is szeretete az egyházat, és önmagát adta érte« [Ef 5,25]. Ezek alapján azt kellene mondanunk magunkban: »Jézus a keresztről letekintve nem azt gondolta: *Azért áldozom fel magam érted, mert szeretetreméltónak találalak.* Nem, Jézus haláltusát vívott, és közben azt látta, hogy mi megtagadtuk, elhagytuk, elárultuk őt. A világon a legszeretetteljesebb tett volt, hogy mégis *a kereszten maradt.* Így szólt: *Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!* [Lk 23,34] Nem azért szeretett, mert szeretetreméltónak talált bennünket, hanem mert azzá akart tenni. Ezért akarom én is szeretni a feleségemet.« Nos, így kellene vélekednünk magunkban, hogy megtarthassuk az esküvőnk napján tett ígéretünket.”

4. A házasság célja – legjobb barátunk Isten szemében

1. **A házasság egyfelől barátság** – amint Isten mondja: „*Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat*” (1Móz 2,18). A *segítőtárs* héber megfelelője (*ézer*) barátot is jelent. **A barátság fő jellemzői a hűség, az őszinteség és a közös szenvedély.** „Az igazi barát mindig beavat a bizalmába, és sohasem hagy cserben.”* Emellett a barátság mindig „valamiről” szól. Amint C.S. Lewis írja: „az a kérdés: *Szeretsz?*, voltaképpen azt jelenti: *Te is így látod az igazságot?*, de legalábbis: *Téged is ez az igazság foglalkoztat?*” (*A szeretet négy arca*, 73. o.) Keresztény házastársak esetében ez elvileg adott, ráadásul a hasonló jövőkép is. Bármely két hívő ember pusztán a közös hit alapján sziklaszilárd barátságot köthet egymással, segítve egymást az új teremtéshez vezető úton, együtt szolgálva a világban – amennyiben egymás számára láthatóvá teszik a lelküket, őszintén megvallják egymásnak saját tévedéseiket, hibáikat, bűneiket, és szeretettel egymás bűneire is rámutatnak, valamint bátorítják és építik egymást (Gal 6,1; Ef 5,26-27; Róm 15,14; Károli).

* **A kapcsolatok alapja a bizalom.** Az igazi bizalom nemcsak egymás ismeretén alapul („Ismerlek, szép maszk!”), hanem annak ismeretén/elhívésén is, hogy a másik fél szintén ismeri az igazságot, és ahhoz híven fog cselekedni. Az igazság biztos ismeretéhez csak Isten Szava, a Biblia elfogadása és megismerése révén juthatunk el. A bizalom és a kapcsolatok egyik fő ellensége a megszólás/kibeszélés/rágalmazás, ami sajnos keresztény körökben is gyakori, és ami ellen védekeznünk kell – akár külön házastársi megállapodással is, megfogadva, hogy nem cselekszünk így egymással (leszámítva esetleges extrém eseteket, ld. a 9. pont 5. bekezdését).

2. Amikor Isten társat adott az első embernek, egy személyben gondoskodott számára szeretőről és barátról, akire az ember a szíve mélyén vágyott. A Péld 2,17-beli „társ/férj/bizalmas” (Káldi NV-ford.) „legjobb barátot” vagy „legfőbb bizalmast” jelent: „*elhagyja ifjúkorának társát, és megfelelnek az Isten előtt kötött szövetségről*”. Pál szerint a keresztény házasság elsődleges célja nem a státusz vagy stabilitás megteremtése (amint az ókorban hagyományosan vélték), de nem is a romantikus érzelmek vagy a boldogság beteljesítése (amint manapság gondolják), hanem az **önfeláldozó szeretettel történő újjáteremtés** – ami Jézus célja az egyházzal: „*hogy a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje... dicsőségben, hogy ne legyen rajta folt, vagy ránc, vagy bármi hasonló, hanem hogy szent és feddhetetlen legyen*” (Ef 5,26-27). Ez hit által végbemenő egyszeri esemény – amely azonban egy hosszú folyamathoz vezet. Isten el fogja végezni a bennünk elkezdett jó munkát (Fil 1,6): a Szentlélek erejéből magunkra öltjük „*az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett*” (Ef 4,24).

3. A házasság másik célja tehát az, „hogy segítsük egymást a megszentelt önismeretben, az Isten által alkotott új természetünk kibontakoztatásában. Férj és feleség együtt kémleli a látóhatárt, vagyis a trónt, valamint a szent, hibátlan, feddhetetlen természetet, amely egy napon majd az övék lesz. El sem tudnék képzelni ennél grandiózusabb közös célt! Ha a keresztény barátságot helyezzük a házastársi kapcsolat középpontjába, olyan szintre emeljük azt, amilyenre más házassággal kapcsolatos felfogás aligha képes.” Valakibe biblikusan beleszeretni ezért azt jelenti, hogy **a hit szemével látjuk, kivé formálja őt Isten** (Ef 4,24), és szeretnénk mindkettőjük mellé szegődni útitársként, hogy Isten eszközeként részt vegyünk ebben a folyamatban, amíg mindketten oda nem állunk elé tökéletes szépségben és dicsőségben. Valahogy úgy, ahogy Michelangelo alkotta meg híres Dávid-szobrát: „Ránéztem a márványra, majd lefaragtam róla, ami nem tartozott Dávidhoz.” „Ez korántsem valamiféle naiv, romantikus elképzelés. Sőt, ami azt illeti, könyörtelenül realiztikus. Egy ilyen házasságban mindkét fél azzal áll a másik elé: »Látom a hibáidat, gyarlóságaidat, gyengeségeidet, függőségeidet. De mögöttük látom azt is, hogy milyenné formál Isten.« Ez radikális különbség ahhoz képest, amikor azt vizsgáljuk, »összeillünk-e«. A kutatók megállapították, hogy ez a kifejezés azt jelenti: olyasvalakit keresünk, aki elfogad úgy, ahogy vagyunk. Csakhogy épp az ellenkezőjéről van szó. Az ideális társ megtalálása reménytelen feladat. De attól a cinikus, hűvös megközelítéstől is távol áll ez a szemlélet, amely státuszt, anyagi biztonságot vagy szexuális partnert keres a másikban.”

4. „Ha szabad kezét adunk [Istennek], közülünk még a leggyengébbet és legbecstelenebbet is **istenné vagy istennővé teszi**, káprázatos, ragyogó, halhatatlan teremtménnyé, aki annyi erőt, örömet, bölcsességet sugároz magából, hogy azt pillanatnyilag el sem tudjuk képzelni, s olyan ragyogó, makulátlan tükör lesz, amely tökéletesen visszatükrözi Istennek (bár természetesen szerényebb mértékben) az ő határtalan erejét, dicsőségét és jóságát. A folyamat sokáig fog tartani, és bizonyos szakaszai igen fájdalmasak lesznek; de erre bizton számíthatunk. Kevesebbre nem” (C.S. Lewis: *Keresztény vagyok!*, 266. o.).

5. A Biblia szerint **nemcsak Krisztus szeretetét kell példának tekintenünk, hanem e szeretet célját, a megszentel(őd)ést is** (Ef 5,26k). Vagyis inkább a Jézus iránti szeretetre kell biztatnunk a társunkat, mint hogy a magunk számára harcoljunk ki több szeretetet. Valójában csak akkor tudjuk a házastársunk szükségleteit a sajátunk elé helyezni, ha jobban szeretjük Jézust, mint őt. Csakis akkor lehetünk iránta a nehéz időkben is türelmesek, hűségesek, gyengédek és nyíltak, ha érzelmi tankunkat Isten tölti fel a szeretetével. Amikor tehát valaki házastársat keres, olyan embert keressen, aki a **legjobb barátja** lehet (a vonzalom, a „kémia” sem árt, de korántsem olyan fontos, mint az, hogy az illető „jobban megért minket, mint mi saját magunkat, s... a pusztá jelenlététől is jobb emberré leszünk”) – ha pedig már házasságban élünk, váljunk egymás legjobb barátainvá. Ezzel szemben ma oly sokan közelítik meg fordítva a párkeresést, s élnek később olyan házasságban, amely nem szól semmiről, és nem vezet sehová! Ilyenkor az ember az élete teljessé tételéhez más tevékenységeket/kapcsolatokat keres, melyek kiszorítják a

házasságot, s ez annak halálához vezet. Szülő, gyerek, testvér, barát(nő) stb. **nem lehet fontosabb számunkra a házastársunknál** – és persze karrier, hobbi, politikai vagy társadalmi szerepvállalás sem (Isten és az ő szolgálata igen, de ez közös célunk és tevékenységünk, vagy azzá kell válnia). „A házasságkötéssel új egység jön létre, új minták és szokások alakulnak ki. Ha gyermekkorunk családi mintáit akarjuk az új családunkra erőltetni ahelyett, hogy a házastársunkkal együttműködve újakat alakítanánk ki, akkor valójában még el sem hagytuk »apánkat és anyánkat«” (1Móz 2,24). Az Ef 5,28-29 szerint a férjnek úgy kell szeretnie feleségét, mint a saját testét. A házasság Isten gondolata, és csak akkor működik jól, ha az ő terve szerint próbáljuk megélni, az első helyet adva neki a földön. „Mindez azzal magyarázható, hogy a házasságban erő rejlik, s tulajdonképpen az egész életünket meghatározhatja. Ha a házasságunk szilárd, még az sem számít, ha az életkörülményeink kedvezőtlenek, és problémák vesznek körül bennünket; erővel telve nézhetünk az új nap elé. Ha viszont a házasságunk gyenge, még ha minden más területen sikeresek vagyunk is, valami hiányozni fog. Nem lesz erőnk szembenézni a kihívásokkal... Mivel ilyen páratlan erő lakozik [a házasságban], páratlanul fontos helyet kell elfoglalnia az életünkben.”

6. Mindez sok munkával jár, de erre vagyunk teremtve. Ezek szerint „**a házasság nem a boldogságról, hanem a szentségről szól?** Igen is meg nem is. Mint láthattuk, nem szabad ilyen éles vonalat húznunk a kettő közé. Ha megértjük, mit jelent a szentség, azt is belátjuk, hogy csak akkor találjuk meg a boldogságot, ha előbb megleltük a szentséget. A szentség új vágyakat ültet belénk, a régieket pedig összhangba hozza egymással. Ezért ha boldogok szeretnénk lenni a házasságban, el kell fogadnunk, hogy a házasság célja a megszentelődésünk.”

5. Idegent szeretni igazat mondva – a házasság műhelye

1. A munkahelyváltás, az öregedés, a gyerekek megváltoztatják az embert, a házasság pedig ráadásul olyan tulajdonságokat hoz ki belőlünk és fed föl, amelyek korábban önmagunk és mások előtt is rejtve voltak. A házasságban viszont ezek sorra föltárulnak, s kiderül, hogy egy **idegent szeretünk**. A szerelem hevében észre sem vett vagy jelentéktelennek tartott hibáink – melyek mindenki más számára jelentéktelenek maradhatnak, hisz nem kell velük együtt élniük – a házastársunk szemében idővel egyre nagyobbá és kellemetlenebbé válnak, mivel naponta a saját bőrén érzi hatásukat. Így a házasság a legrosszabbat hozza ki az emberből – nem mintha okozója lenne a rossz vonásainknak, csupán rávilágít azokra. A fejlődésünk szempontjából ez éppolyan előnyös, mint a rejtett betegségeket feltáró orvosi vizsgálat. Ugyanis *csak azok a hibák tudják fogságban tartani az embert, amelyekre vak*. Ezért ahelyett, hogy ellenállnánk ennek a leleplező folyamatnak, inkább hatalmazzuk fel a házastársunkat arra, hogy szeretettel felhívja a figyelmünket a hibáinkra (Ef 4,15 [EFO]; vö. 5,26k).

2. A hibákat látva sokan elmenekülnek vagy álmaikat feladva békés egymás mellett élésre rendezkednek be. „A többszörösen újraházasodók életében újra meg újra ugyanaz a ciklus ismétlődik: belehabarodnak valakibe, csalódnak benne, elutasítják, máshoz menekülnek. Egyedül akkor van esélyünk meglátni valakinek az új, dicsőséges énjét, ha kitartunk mellette.” Ilyenkor a szeretet gyógyító ereje csodákra képes, hiszen **a minket ekkor már igazán ismerő társunk dicséretei, jó szavai sokkal többet jelentenek**, mintha olyan embertől kapnánk őket, aki csak felszínesen ismer bennünket. „A házasság jelentős erővel ruházza fel házastársunkat, hogy átprogramozza az önértékelésünket. Ő bármit képes megváltoztatni, ami valaha elhangzott velünk kapcsolatban, s ezáltal a múltunk nagy részét is képes jóvátenni. Házastársunk szeretetében és megerősítésében olyan erő rejlik, amely legmélyebb sebeinket is begyógyíthatja. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy ha a társam szerint szép vagyok, akkor szépnek érzem magam, tartson bármilyen csúnyának is a világ.” Így munkatársai lehetünk Istennek, aki az összes hibánk pontos ismeretében szeret és végtelenül értékesnek tart minket, s szeretetével befedezi bűneinket. A fenti „elv arra is magyarázattal szolgál, miért jelenti a világegyetem Urának szeretete a legszilárdabb alapot az ember számára. A lehető legnagyobb ajándék, ha egyre jobban megérthetjük Isten irántunk való szeretetét Krisztusban.”

3. A házastársunk iránti **szeretetünk sokféleképpen megnyilvánulhat**. „A szeretet egyik legnagyobb kifejezése, ha hajlandónak mutatkozunk a változásra, vagyis ha elhatározzuk, hogy változtatunk a magatartásunkon, ha azzal fájdalmat okoztunk a társunknak. Nyitottan kell fogadnunk a kritikát, és engednünk kell, hogy a házastársunk számonkérje rajtunk a konkrét változást. Ez nehéz ugyan, sőt Isten kegyelme nélkül jóformán lehetetlen is, mégis ez a leghatalmasabb jele annak, ha egy házasságban a szeretet uralkodik. Végül pedig, nincs nagyszerűbb módja a házastársunkért végzett szolgálatnak, mint ha segítjük a lelki növekedését... Ha naponta imádkozunk egymásért és együtt is, az

már önmagában egy szeretetnyelv, amely az összes többi szeretetnyelvet egybeforrasztja... Úgy is kifejezhetjük a szeretetünket, ha biztosítjuk társunk számára, hogy szükség szerint rövidebb vagy hosszabb időre egyedül lehessen [Istennel].” Ami a „**szeretetnyelveket**” illeti (gyengédség, barátság, szolgálat),* miközben a társunkét érdemes tudnunk és „beszélünk”, a sajátunktól igyekeznünk kell „megszabadulni” – legalábbis amennyiben az egyfajta szűrőként működik, amely miatt gyakran nem vesszük észre társunk szeretetét, ha az másképp nyilvánul meg, mint szeretnénk.

* Gary Chapman ötöt sorol fel (Keller ezek egy részét beleérti a fenti háromba): elismerő szavak, minőségi idő, ajándékozás, szívességek, testi érintés, ld. szeretetnyelvek.hu.

4. A házasság **az igazság és a szeretet erejét** egyaránt magában hordozza, s e két erő gyakran egymás ellen dolgozik. „*A világon az egyetlen ember, akinek odaadtuk a szívünket, akinek az elismerésére leginkább vágyunk, a legfőbb elszenvedője a bűneinknek.*” A házastársunknak nemcsak a dicsérete jelent sokat számunkra, hanem a kritikája is: összetörhetjük a másik szívét, ha a szeretetünket visszatartva tárjuk elé a bírálatainkat. Ha pedig a kritikát tartjuk magunkban, elvész a szeretet ereje is, mely abból fakad, hogy a társunk bízik az őszinteségünkben. Így kiaknázatlan marad a házasságban rejlő lehetőség a lelki növekedésre. Az igazságnak és a szeretetnek tehát kéz a kézben kell járnia, ha ez nem is könnyű. „Gyakori, hogy amikor a másik megbánt, megmondjuk az igazat, de szeretet nélkül. Ezek a beszélgetések haraggal és fájdalommal járnak, ezért inkább elkövetjük azt a hibát, hogy ezentúl inkább csak a szeretetre szorítkozunk, az igazságot pedig megtartjuk magunknak. Sajnos azonban ettől egyikünk sem fogja azt érezni, hogy a másik szereti. Mindkettőre szükség van tehát. Olyan biztosnak kell lennünk a másik szeretetében, hogy amikor felhívja a figyelmünket egy-egy hibánkra, nyugodtan elismerhessük azt. Így szembesülhetünk önmagunkkal, és fejlődhetünk. Ez lenne az ideális, sajnos sokszor mégsem ez történik. Vajon miért? Azért, mert a társunk hibái feldühítenek bennünket.” A megoldást a **kegyelem** jelenti. Jézus kegyelmét megtapasztalva kialakulhat bennünk az a két képesség, amely a házasságban a legfontosabb: **a megbocsátás és a megbánás** – ami lehetővé teszi a kibékülést. „Jézus a Mk 11,25-ben azt mondja, hogy amikor imádkozás közben eszünkbe jut egy sérelmünk, bocsássunk meg annak, aki azt elkövette. Úgy értsük, hogy ezután már nem is kell szembesítenünk az illetőt a tetteivel? Nem erről van szó” (Mt 18,15kk; Gal 6,1-5). „Azt mondja a Biblia, hogy először bocsássunk meg, és azt *követően* szembesítsük tetteivel a másikat”. „A házasságban az egyik legalapvetőbb készség, hogy egyenesen, köntörfalazás nélkül megmondjuk az igazat a házastársunk viselkedésével kapcsolatban, majd pedig maradéktalanul, az önteltség és a felsőbbrendűség leghalványabb jele nélkül, boldogan megbocsássunk... Ez nem jelenti azt, hogy nem haragudhatunk, hiszen akkor az igazság sem biztos, hogy eljut a másikhoz. A megbocsátó kegyelemnek azonban minden esetben jelen kell lennie.”

5. Ehhez elsősorban **alázatra** van szükség – ne gondoljuk: „én sosem tennék ilyet”. „Amíg felsőbbrendűnek vagy jobb embernek tartjuk magunkat, nehéz, sőt lehetetlen lesz megbocsátanunk. Ha megvetjük a másikat, az igazság felemésztí a szeretetünket, és nem marad más, mint az elviselhetetlen kritika. Túl keményre és szigorúvá válunk. Ahhoz, hogy igazságot szóljunk szeretetben, nem csupán alázatra, hanem gazdag érzelemvilágra – egyfajta **belső öröme és magabiztosságra** – is szükség van. Előfordulhat, hogy nem vagyunk jóban önmagunkkal, netán undorodunk magunktól: ilyenkor túl nagy jelentőséget tulajdonítunk a társunk elismerésének. A legkisebb neheztelést sem tudjuk elviselni, tehát arra sem leszünk képesek, hogy kritikát gyakoroljunk vagy tudtára adjuk, amikor megbánt... Ebben az esetben a szeretet emésztí föl az igazságot... De honnan tehetünk szert ezekre a tulajdonságokra?” Az **evangéliumból**, amely „megváltoztatja az embert, hogy többé már ne a teljesítménye alapján ítélje meg önmagát. Annyira gonoszak, bűnösök és gyarlók vagyunk, hogy Jézusnak meg kellett halnia értünk... Isten azonban annyira szeret és olyan értékesnek tart minket, hogy hajlandó volt meghalni értünk... Az evangélium tehát porig alázza s egyben az egekbe emeli az embert. Bűnösök vagyunk, Isten mégis szeret és elfogad bennünket Krisztusban.” „Az esküvő napján azt kellene mondanunk egymásnak: »Bármilyen gyönyörű is vagy ma, egy napon olyan ragyogóan fogsz odaállni velem Isten elé, hogy mostani ruhád szegényes öltözetnek fog tűnni csupán.«”

6. A másik elfogadása – a szerepekről női szemmel (Kathy K.)

0. „A Mózes első könyvéből megismert átok [1Móz 3,16kk] következtében minden emberi kultúra megtalálja a módját, hogyan értelmezheti úgy a »férfi a fej« elvét, hogy azáltal **korlátozza és elnyomja a**

nőket. Természetesen a legtöbb esetben a nők azok, akik elsőként veszik észre ezt a bánásmódot, és tiltakoznak ellene.” „A házasságon belüli nemi szerepek kérdésköre tagadhatatlanul **vitatott, ellentmondásos téma** – jómagam több mint negyven éve élem és tapasztalom, hogy mennyire az. Tudom, milyen az, amikor akár az elnyomást, akár a [függőséget] igyekeznek a Bibliával alátámasztani. De annak is tanúja lehettem, micsoda **gyógyulást és boldogságot hozhat** egy házasságba, ha mindkét fél helyesen értelmezi a vezetést, illetve az engedelmisség sokat vitatott fogalmát, s **mindkettőben Jézust tekinti példaképének.**”

1.a. „Mózes első könyvéből ugyanakkor az is egyértelmű, hogy **a férfi és a nő tökéletesen egyenlőnek teremtett.** Mindkettőt a saját képére formálta és egyformán megáldotta Isten, valamint egyszerre kapták feladatuk, hogy »uralkodjanak« a földön [1Móz 1,26-28]. Férfinak és nőnek tehát együtt kell végrehajtania az Istentől kapott megbízatást, felépítenie a civilizációt és a kultúrát a földön. Mindketten aktív művelői tudománynak és művészetnek, együtt hoznak létre családokat és emberi közösségeket.” „Éva Ádám testéből származik, ezért Ádám ad nevet neki [1Móz 2,21-23]. A történet mindkét eleme a később, újszövetségi tanítást alapozza meg, miszerint a férj a feleség »feje«. Mindazonáltal, noha a férfit tekintéllyel ruházta fel Isten, a nőt nem tekinti alacsonyabb rendűnek, ahogy várnánk. Ehelyett »hozzá illő segítőtársnak« nevezi (1Móz 2,18). A »segítőtárs« nem adja vissza tökéletesen a héber *ézer* szót, mivel azt sugallja, hogy csupán asszisztál valakinek, aki egyedül is majdnem képes lenne a feladat végrehajtására. A Biblia viszont szinte minden esetben Istenre vonatkozóan használja az *ézer* szót. Máskor katonai segítséget jelöl, például azt, hogy valaki erősítést küld, ami nélkül a csata mindenképpen vesztesre lenne ítélve. A »segítség« tehát azt jelenti, hogy saját erőnkől kipótoljuk, ami a másiktól hiányzik. A nőt »erős segítőnek« teremtette Isten. A »hozzá illő« kifejezés hasonlóan félrevezető fordítás, mert az eredeti szóösszetételben ez áll: »mint vele ellentétes«. A Mózes első könyve második fejezetében található leírás, amelyben a férfi egyik testrészét kiveszi Isten, hogy abból teremtse meg a nőt, határozottan arra utal, hogy egyikük sem lehet teljes a másik nélkül.” Valójában tehát arról van szó, hogy a férfi és a nő **ellentétesek egymással, és kiegészítik egymást** – más-más lépésekre kaptak képességet az élet Nagy Táncában.

1.b. „**Jézus Krisztus személyében és munkájában** nyomon követhetjük, miként állította helyre a nemek közötti eredeti egységet és szeretetet. Jézus magasabb szintre emeli, kifejezetten hangsúlyozza a nők egyenlőségét, hiszen ők is az isteni képmás és a teremtéskor kapott megbízatás hordozói. Ezenkívül Jézus egy személyben tölti be mindkét nem eredeti szerepét azáltal, hogy ő »a fej, aki szolgál« és »az alárendelt *ézer*«, s ezzel megváltja, helyreállítja ezeket a szerepeket.” Ezt talán a Fil 2,5-11 világítja meg a legjobban. Ez „az az igeszakasz, ahol a legszebben kibontakozik a »**Szentháromság tánca**«. A Fiú meghajol az Atya előtt, aláveti magát neki. Az Atya elfogadja a felajánlást, majd a legmagasabbra emeli fel a Fiút. Mindketten egymás kedvében akarnak járni, a másikat akarnak dicsőséget szerezni. Kölcsönösen kifejezik az egymás iránti szeretetüket és tiszteletüket. Pál az 1Kor 11,3-ban egyértelműen kimondja, amire a Fil 2-ben csupán utalást tesz: az Atya és a Fiú kapcsolata a követendő minta férj és feleség kapcsolatában. A Fiú szabadon, önként, örömteli várakozással veti alá magát az Atyának, nem azért, mert kényszer alatt áll vagy alacsonyabb rendű. Boldogan, tisztelettel, szeretettel ismeri el, hogy az Atya a fej. Képesség- vagy méltóságbeli egyenlőtleneségről szó sincs... A férfi és nő kapcsolata a Szentháromság »táncát« tükrözheti: a szeretetteljes, önfeláldozó vezetést és a szeretetteljes, bátor engedelmisséget. A Fiú alárendelt szerepet vesz föl, ám ez nem gyengeséget, hanem épp nagyságát bizonyítja.” **A világ felfogásával ellentétben** „a Szentháromság »táncában«... az számít a legnagyobbaknak, aki leginkább a háttérbe húzódik, a legtöbb áldozatot hozza, a leginkább keresi a másik javát. Jézus újradefiniálta – vagy pontosabban fogalmazva végre helyesen definiálta – a »fej« és a tekintély fogalmát, kihúzta annak méregfogát, legalábbis azok számára, akik nem a világ, hanem az ő definícióját tartják mérvadónak.” (Ld. a Jn 13-beli lábmosás példáját is.) „A házasságban a férfi és a nő egyaránt »eljátszhatja« Jézus szerepét: egyik az önfeláldozó vezetőt, másik az önfeláldozó alárendeltet. Nemi szerepeinket elfogadva és azoknak megfelelően működve olyan igazságokat mutathatunk be a világnak, amelyeket az, mivel minden ösztönnek ellentmondanak, nem képes megérteni, hacsak nem a keresztény házasság példáján keresztül.” Isten természetfölötti segítsége nélkül mindkét szerep betöltése lehetetlen: „*Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, mint az Úrnak... Férfiak! Úgy szeressétek feleségeketeket, ahogyan Krisztus is szerette az egyházat, és önmagát adta érte*” (Ef 5,22.25).

1.c. **A férfiak és nők között** a biológiai különbség a legszembetűnőbb, ami mellé a legkülönfélébb érzelmi, fiziológiai, lélektani és magatartásbeli eltérések társulnak. Ezt a tényt ma már számtalan kutatás

igazolja, és a feministák sem igen tagadják. A férfiak például általában elvont érveléssel következtetik ki, hogy mi jó és mi rossz, míg a nők személyes kapcsolataikból fakadó élményeik alapján, illetve empatikus (beleérző) képességeik segítségével döntenek el ezt (így talán több szempontot [vagy legalábbis másfajta] vesznek figyelembe). A férfiak az érzelmi távolságtartás révén igyekeznek érettebbé válni, a nők pedig épp a kötődésben vélik megtalálni a fejlődés útját. A **férfiak** általában rendelkeznek a függetlenség képességével, bizonyos értelemben „kifelé” tekintenek, erős a kezdeményezőkézségük. A bűn miatt ez megnyilvánulhat az alfahím individualizmusában (ha a tulajdonságot bálványozzák), de függőségben/függésben is (ha lázadva elutasítják azt, vagyis férfi mivoltukat). A **nők** általában rendelkeznek a függés képességével, tehát „befelé” tekintenek, erős bennünk a befogadás, a gondoskodás képessége. A bűn miatt ez megnyilvánulhat túlzott függésben (ha a ragaszkodást bálványozzák), de individualizmusban is (ha lázadva elutasítják azt, vagyis női mivoltukat). Ez a „**lázas**” mindkét nem esetében lehet öntudatlan is. „Az üzleti világ, a romantikus kapcsolatok, de még az egyházon belüli szolgálatok is kárt szenvednek, ha a nők nem női mivoltuknak megfelelően használják vezetői képességüket, kreativitásukat, bölcsességüket”, hanem engednek a mai kor elvárásainak, és a domináns férfi áruháját öltve igyekeznek érvényesülni.

2. „A **nemek közti szakadék** olykor valóban áthidalhatatlannak tűnik. Nem értjük egymást, s mivel az emberi szív alapeleme az öngazolás, máris az ellenkező nem alacsonyabbrendűségét látjuk beigazolódni, amint valamit nem értünk velük kapcsolatban. Csakhogy miközben férfiak és nők egyaránt elvesztik vagy megtagadják »kéességeiket«, nem tudják, miként viszonyuljanak a másik nemhez, hogyan szeressék és értékeljék azt. Ezen a ponton kap fontos szerepet a keresztény házasságfelfogás. A Biblia szerint a **házasság** képes áthidalni a nemek közötti szakadékot, mivel **a nemi különbözőség maradéktalan elfogadását** hordozza magában. Tudomásul vesszük, ugyanakkor küszködünk is azzal a ténnyel, hogy a házastársunk »más«, mint mi, ám eközben olyanfajta fejlődésre, kibontakozásra kapunk lehetőséget, amilyenre másként esélyünk sem lenne.” Egyes homoszexuálisok azért is találják vonzóknak az azonos neműek közötti szerelmet, mert abban nem kell annyi nehézséggel számolniuk, mint az ellenkező neműekkel folytatott kapcsolatban – kevesebb „másságot” kell elfogadniuk. Ez kétségtelen tény, de a fejlődésre is jóval kisebb a lehetőségük (nem beszélve a bűnük torzító és elvakító, további bűnöket szülő hatásairól).

3. Értetlenségében a bűnös emberi szív hajlamos erkölcsileg **elítélni a férfi és nő vérmérsékletbeli különbségeit**: „a férfi úgy értelmezi, hogy a nőnek nem kölcsönös függésre, támaszra, hanem közönséges függőségre van szüksége, a nő pedig egoizmusként fogja fel a férfi természetes függetlenségi törekvéseit.” Ám Krisztusban biztonságban érezhetjük magunkat – „tudjuk, kik vagyunk öbenne, és ez felszabadít a természetes emberi készlet alól, hogy megvessük azokat, akik mások, mint mi. Nem kell többé kirekeszteni senkit, sőt mindenkit elfogadhatunk, aki különbözik tőlünk – főleg a házastársunkat a sok különös és titokzatos furcsaságával együtt.”

4. A **férfj mint fej** (családfő) **vezető szerepe** (melyet többek közt a 2. fejezet kapcsán is tárgyaltunk, ld. a fenti 2.1. bekezdést, vö. az alábbi 9. ponttal) **kortól, kultúrától független**. Abból következik, hogy a férfi a házasságban az egyházat képviselő felesége fejeként Krisztust mint az egyház fejét képviseli (Ef 5,22*-33). **Tévednek tehát az egalitaristák** (akik szerint a házasságban [és a gyülekezetben] nincs különbség férfi és női szerep között), de **gyakran a komplementaristák is** – mivel félreértik a férfi vezető szerepét, és nem veszik figyelembe a Biblia erre vonatkozó, igen árnyalt tanítását, melyet ezért indokolt a **kiegyensúlyozott komplementarizmus nézetének** nevezni (melyet sokan sokféleképpen próbáltak már megfogalmazni több-kevesebb sikerrel; ** szerintem Kellerék megfogalmazása a legpontosabb). „A férfi csak úgy lehet feje az asszonynak, ha ugyanazt jelenti számra, mint amit Krisztus jelent az Egyház számára. Úgy kell szeretnie őt, ahogy Krisztus szerette az Egyházat, és ahogy életét adta érte (Ef 5,25). Ezt a vezető szerepet nem az olyan férj testesíti meg, amilyenek mi férfiak mind lenni szeretnénk, hanem inkább az olyan ember, akinek a **házassága hasonlatos egy keresztre feszítéshez**: felesége a legtöbbet kapja, de a legkevesebbet adja... és – a saját természete szerint – a legkevésbé szeretetreméltó” (C.S. Lewis: *A szeretet négy arca*, 115. o.). „Van olyan férfi, akiből nagyon rossz férj válna, ám a **szerepek felcserélésével** nem javíthatunk a helyzetén. Talán rossz partner a táncban. Erre az a megoldás, hogy a férfiaknak szorgalmasabban kellene táncórákra járniuk, nem pedig az, ha a báltermekben többé nem tesznek különbséget nemek között, és minden táncost semlegesneműnek tekintenek. Ez persze rendkívül praktikus, civilizált és felvilágosult megoldás lenne, ugyanakkor, ismétlem, »egyáltalán nem hasonlítana egy bálra.«” (C.S. Lewis: „Notes on the Way”, *Time and Tide*, 29.

évf., 1948. aug. 14.) Az egyéni képességektől lényegében független és a nyugati világ gondolkodásmódjától merőben eltérő **bibliai szereposztás tehát kötelező**: a feleség részéről az engedelmség éppúgy, mint a férj részéről a szeretet. Ám ez egyik fél esetében sem kényszeríthető ki erőszakkal, hanem önkéntes döntés eredménye kell, hogy legyen. Mi van akkor, ha a társunk másként fogja föl a házastársi szerepeket? Mivel a vezetés és az engedelmség egyaránt szolgálat, **sem a férjnek, sem a feleségnek nem kell engedélyt kérnie a másiktól** arra, hogy szolgálhassa őt. Természetesen ezt nehéz (részben lehetetlen) egyoldalúan megvalósítani; sokkal jobb, ha férj és feleség a saját bibliai szerepüknek megfelelően összedolgoznak. Sokatmondó adalék ehhez az Ef 5,33 végének szó szerinti fordítása: „*az asszony pedig félje a férjét.*” A mindennapi életben sok apró jel is kifejezi, ki a család vezetője, ki kit tekint annak. A gyerekek nevelése/figyelmeztetése miatt is nagyon fontos, hogy mindkét szülő a helyén legyen e téren.

* Az Ef 5,21 görög szövege szó szerint így adható vissza (ahogy sok angol fordításban olvasható is): „*engedelmeskedve egymásnak Krisztus félelmében*” – tehát nyelvtanilag inkább az előző szakaszhoz tartozik, mint a következőhöz (amelyhez elsősorban tartalmi kapcsolat fűzi). A komplementarista nézet részletesebb bibliai védelmét illetően ld. John Piper és Wayne Grudem, szerk.: *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism* (A bibliai férfiúság és nőiség helyreállítása – Válasz az evangéliumi feminizmusra, Crossway, 1991, 2012 [reprint]), ld.

desiringgod.org/books/recovering-biblical-manhood-and-womanhood. E tanulmánykötet egyik női szerzője Elisabeth Elliot, aki maga is írt könyvet e témában *Nőnek születél* címmel (Hárfa, 1993), és akit Kathy e téren a mesterének tekint. „Miután Ecuadorban az auka indiánok meggyilkolták a férjét és négy másik misszionáriust, ő közöttük maradt [a kislányával]. Megfigyelte, hogy az **auka kultúrában** az számít »férfias« férfinak, aki verseket ír és szenvedélyes díszítőművész. A nők felelőssége a családról való gondoskodás, ők gyűjtik a gyökereket és gyümölcsöket, és művelik (kezdetlegesen) a földet.” (Kellerék, 6. fejezet, 29. jegyzet.)

** Egy másik megfogalmazás szerint a házasságban nem az alárendeltség az elsődleges, hanem a testvéri viszony – ami nem hívő házastársakra is vonatkozik, nemcsak azért, mert Ádám-tól-Évától „testvérek”, hanem mert mindketten egyaránt Isten képmásai, ezért egyenlők (vö. 1Pt [2,17–]3,7; Ef 5,23d.25.28k.31.33a). Tehát az egyenlőségnek ez az elsődleges szempontja nemcsak kivételesen érvényes (amikor a férj bűnbe vezetné a feleségét), hanem mindig. Ld. Randal Macaulay és Jerram Barrs: *Eltorzult képmás* (Harmat, 1994), 9. f., különösen 184. kk. o.

5. Mivel a Biblia századokat és kultúrákat hidal át, szinte egyáltalán nem említi, hogy ez a **szereposztás mit jelent a gyakorlatban**. Megnyilvánulása **kultúránként és házaspáronként erősen eltérő lehet**; csupán az elvet kell tiszteletben tartanunk: a férfi vezet, a nő támogatja. „Az a családmodell, amelyben a férj eljár dolgozni, a nő pedig otthon marad a gyerekekkel, nem is olyan régóta létezik. A házaspárok (és sokszor a gyerekek is) évszázadokon át együtt művelték a földet vagy vezették a kereskedést. A munkamegosztás házasságtól és társadalomtól függően sokféleképpen alakulhat, de a férj gyengéd, szolgáló vezetése, valamint a feleség eltökélt, nagyvonalú engedelmsége visszaállíthatja a rendet, amelyet a teremtéskor Isten létrehozott.” Más szóval „a szigorúan vett, kulturálisan meghatározott nemi szerepek nem igazolhatók a Bibliával. A keresztények semmiféle férfi vagy nő sztereotípiát nem képesek alátámasztani a Bibliából. Noha a társadalomtudomány meghatározott bizonyos különbségeket az érzelmek kifejezése, a kapcsolatokban mutatott viselkedés és a döntéshozatal terén, ezek személyiségtől és kultúrától függően más-más megnyilvánulási formát ölthetnek. Egy apa, akit Amerikában tekintélyelvűnek tartanánk, a nyugati világon kívül bárhol máshol akár passzívnak is tűnhet. Természetesen meg kell találnunk a módját, hogy a nemek közötti különbségeket kifejezésre juttassuk, ám **a Biblia szabadságot ad a konkrétumok tekintetében, csupán az elv tiszteletben tartását követeli meg tőlünk.**” A részletek mérlegelése egy folyamat, amely önmagában is fontos része a nemi szerepek megélésének és a fejlődésnek. Ha elfogadjuk a köztünk levő különbségeket és saját szerepünket, valamint megismerjük és megértjük egymást, növekedhet a gyakorlati ismeretünk és a problémamegoldó képességünk is annak ismerete és átgondolása révén, ahogy a házastársunk egy-egy adott helyzetre reagálna. „»Nagy titok ez«, mondja Pál apostol, de »*a másik felem*«, *aki olyannyira más, mint én, valamiképp, valahol mélyen gyógyít és helyreállít, mint ahogy én is őt.*”

7. Egyedülálló és a házasság

1. Pál apostol az 1Kor 7,7-9.26-29.32-35.38-ban sokféleképpen elmondja, hogy (bizonyos értelemben) **jobb egyedülállóként élni, mint házasságban**, mivel szingliként könnyebb „*osztatlan szívvel ragaszkodni az Úrhoz*” (35. v.). Ez persze csak az általános elv; adott egyén esetében a személyes elhívástól („ajándéktól”) függ, melyik a jobb állapot – ami a körülményektől függően változhat is az ember életében, ld. a 7. verset és Pál apostol példáját, akinek korábban jó eséllyel lehetett felesége, mert ezt diktálta a zsidók íratlan szabálya (különösen a rabbikat illetően) és a hatályos római jog (ld. *Holtig hű házasság*, C.2.7. bek.). Ez a páli (és jézusi [Mt 19,12]) tanítás tehát forradalmian új volt, amennyiben nem igazodott a házasságot igencsak előnyben részesítő (szinte előíró) korabeli társadalmi elvárásokhoz.

2. Más szóval „**házasságon belül és kívül egyaránt jó helyen** van az ember. Ne szédüljünk meg az örömtől, ha megházasodunk, de akkor se keseredjünk el, ha nem – hiszen Krisztus az egyetlen társ, aki valóban képes megelégtetni minket, és Isten családja az egyetlen család, amely igazán befogad és örömet ad” – csakis Ő az „igazi”. **Az egyedüllet teljes értékű és bátran vállalható létforma**, amennyiben Isten adja ezt az embernek – a vele járó kegyelmi ajándékkal, erővel együtt –, és nem az ember lustaságának, önzésének, túlzott elvárásainak vagy az elköteleződéstől való félelmének köszönhető. Maga Jézus is egész életében egyedül élt. Az egyedülálló tökéletes megelégedést találhatnak Krisztussal való kapcsolatukban/„házasságukban”. A kereszténységnek alig akad párja abban az értelemben, hogy nem kifogásolja az egyedülálló létet. Ugyanígy a házasság is nyugodtan vállalható Isten vezetésével és kegyelmével, ha nem menekülő útvonal vagy bálvány, illetve boldogságkeresés, és nem is a végső cél.

3. „Nem az a kérdés, hogy megkapta-e valaki a cölibátus nehezen körülírható ajándékát, hanem az, hogy **képes-e koncentráltan az evangéliumhoz méltóan, Isten dicsőségére élni** úgy, hogy ne vonják el figyelmét a testi vágyak” (Ciampa-Rosner: *Corinthians*, 285. o.). Általában nem célszerű új kapcsolatot keresni érzelmileg túlterhelt időszak alatt és után (pl. új állás/iskola, közeli hozzátartozó halála, válás stb.). A keresés során érdemes a külső és a vagyon helyett a **jellemre** összpontosítani a figyelmet. A házasságkötés előtt jó és helyes kikérni érett keresztények/szülők/közösség **véleményét**. Az is jó (lenne), ha a keresztény házaspárok őszintén **bepillantást** enged(né)nek életükbe, hogy az egyedülálló láthassák a házasság csodálatos voltát – örömeit és harcait egyaránt.

4. Mit jelent a **férfi vezető szerepe a gyülekezeti kapcsolatokban**? Egyfelől azt, hogy csak férfiak lehetnek a gyülekezet vezetői, azaz presbiterei (és diakónusai) – ld. *Biblikus gyülekezetvezetés – A több presbíter (és diakónus) vezette, lényegében független gyülekezetek egyházkormányzási mintája és következményei: út a keresztény egyház egysége és az ébredés felé* c. (készülő) könyvem (hivo.hu/HRBGY.pdf). Azt viszont nem jelenti, hogy minden nő engedelmességgel tartozik minden férfinak (a gyülekezetben). C.S. Lewis azzal indokolja ezt „Equality” (Egyenlőség) c. esszéjében, hogy komolyan kell vennünk a tekintéllyel való visszaélést mint a bűnbeeséskor megromlott világ egyik velejáráját, melynek következtében a férfiak hajlamosak uralkodni a nőkön (1Móz 3,16). Ezért támogatnunk kell minden ember egyenjogúságát, ami védelmet jelenthet a visszaélésekkel szemben. „Még véletlenül se sugalljuk azt a hívő férfiaknak, hogy bármilyen, hivatalos vagy nem hivatalos szituációban – bizottsági ülésen vagy az esti programról döntő baráti társaságban – övék a vezetés joga!”

5. „Egy erős keresztény közösségen belül... **az egyedülállóknak is részük lehet a nemek közötti kapcsolatok gazdagító élményében**, különösen ami a testvéri kapcsolatokat illeti. Tapasztalatom szerint szinte lehetetlen konkrétan, minden temperamentumot és kultúrát tekintetbe véve meghatározni, mely tulajdonságokat nevezhetünk férfiasnak, illetve nőiesnek. Ahelyett hogy megpróbálnánk definiálni (ez a konzervatív megközelítés), illetve tagadni és elnyomni (ez a világi megközelítés) a férfiasságot és a nőiességet, azt javaslom: az egyes keresztény közösségek vegyék észre és méltányolják a nemek között óhatatlanul megfigyelhető, generáció-, kultúra-, csoport- és környezetspecifikus különbségeket. Számítsanak a megjelenésükre, ismerjék fel őket, beszélgessenek róluk! Mérjék föl, mit hajlamosak bálványozni a férfiak és a nők az adott generációban, kultúrában, helyen. Figyeljék meg, milyen erősségek jellemzők a férfiakra és a nőkre, milyen kommunikációs stílust és döntéshozatali módszereket, vezetői elveket követnek, mit tartanak fontosnak az életben, hogyan teremtenek egyensúlyt munka és magánélet között. Tiszteljék és méltányolják ezeket a sajátosságokat!”

6. Ma az általános hozzáállás miatt a keresztények között is **sokan kerülnek a házasságot** a következő okokból. Az egyéni boldogságot, szabadságot és autonómiát istenítő individualista szemléletmód miatt a mai ember fél az elkötelezettségtől, az egyetlen ember melletti végleges döntéstől, mely végletesen

beszűkíti a lehetőségeket. A másik nemmel való kapcsolat célja a szórakozás, a szex, esetleg a társadalmi státusz. Aki mégis házasságot akar (általában miután jó egzisztenciát teremtett), annak célja ezzel a kockázatmentes egyéni boldogság, a szex és a karrierépítés – szép/gazdag, tökéletes lelki társat keres, aki nem kívánja megváltoztatni őt. Bár vidéken ma is gyakori, hogy nem tekintik teljesen felnőtt embernek a szingliket, (nagy)városokban inkább a fenti hozzáállás jellemző, mivel a szabadságot preferálók özőnlenek oda, így ott nehéz lehet házastársat találni. Keresztényként viszont **nincs okunk félni a házasságtól**, sőt az sok esetben kívánatos – „a valóságos jellemfejlődés, szeretet, béke, öröm és reménység megtapasztalása révén, semmihez sem hasonlítható, lélegzetelállító boldogságot ajándékoz az embernek”. A párválasztás fő szempontja ne a gazdagság, a társadalmi státusz, a külső szépség vagy a jó fellépés legyen, hanem a jellem, a személyiség egésze („olyan társat keress, aki iránt a lehető legátfogóbb vonzalmat érzed”; ld. a fenti 4. pontot is).

7. **„A szinglik egy része keresi a hozzá illő, ragyogó képességű, szép társat.** Akadnak, akik jó esetben »tisztítótűzként« élnek meg állapotukat, várva, hogy számukra is elkezdődjék a nagybetűs élet; rossz esetben pedig nyomorultul érzik magukat. Félelmei és maximalizmusa miatt az első típus számos lehetséges jelölt mellett elmegy. A második típus könnyen elijesztheti a jelentkezőket látványos szenvedésével, ráadásul kétségbeesett állapotában gyakran nagyon rosszul választ párt... Paige Brown... remekül rámutat a **keresztény egyensúlyra**: »Nézzünk szembe a valósággal: a szingliség önmagában nem alacsonyabb rendű állapot... Én viszont szeretnék férjhez menni. Ezért imádkozom mindennap. Lehet, hogy Isten irántam való jóságának köszönhetően pár éven belül megismerkedem valakivel, aki oltárhoz vezet majd. De az is benne van a pakliban, hogy egyetlen randevűm sem lesz már életemben... szintén Isten irántam való jóságának köszönhetően.« Na, itt az egyensúly.”

8. A Biblia azt tanítja, hogy **hívóként ne kössünk házasságot nem hívővel** (1Kor 7,39; 2Kor 6,14-18). „Sokak szerint szűklátókörűsége vall, ha ellenezzük a nem hívőkkel kötendő házasságot. Ám a Biblia okkal szólít fel erre. Egy nem hívő házastárs nem értheti meg úgy a hit lényegét, mint egy keresztény. Ha Jézus az életem középpontja, akkor a társam engem sem tud igazán megismerni, hiszen nem érti igazán az életem legfőbb forrását, a tetteim mögött meghúzódó indokokat. Amint azt a korábbi fejezetekben megvizsgáltuk, senki sem ismerheti meg igazán a társát, mielőtt összeköti vele az életét. Ha mindketten keresztények, akkor legalább az alapvető motivációkkal, a gondolkodás irányával tisztában vannak. Ha viszont olyasvalakivel lépünk házasságra, aki nem osztja legmélyebb meggyőződésünket, számtalanszor előfordul majd, hogy nem érti a döntéseinket sem. Életünk egy része – épp a legfontosabb – örökre homályos és titokzatos marad számára.” Ilyenkor vagy egyre kevésbé tárulkozunk ki a másik előtt, vagy nem tulajdonítunk központi szerepet Krisztusnak, s így kialszik belőlünk a tűz; igyekszünk nem bevonni Krisztust az életünk minden területére. „Természetesen mindkét lehetőség rémisztő.” Magam még erősebben fogalmaznék. Ha egy hívő összeházasodik egy nem hívővel, tulajdonképpen **az ellenséggel köt szövetséget**. Lelki értelemben ugyanis csak két birodalom létezik, és mindenki vagy Isten/Krisztus országának polgára, vagy a sötétség (fejedelmé) országának alattvalója és rabja (Kol 1,13; Ef 6,12). Nincs semleges terület/ember. Döntenünk kell, hová tartozunk, és következetesen ehhez kell tartanunk magunkat. A házasság egyébként is harcmező, ahol sok konfliktust, ütközetet kell megvívniunk – legalább lényegi szövetségesekként tegyük, ne pedig ellenfelekként, ahol egymás ellen is harcolunk a legalapvetőbb területen, igyekezve társunkat meghódítani, a csapatunknak megnyerni.

9. Lauren Winner találóan írja: **„Amikor »szerelmesek« vagyunk valakibe**, úgy tűnhet, hogy csakis a másikra figyelünk, pedig valójában ennek épp az ellenkezője történik. Nem adni, hanem kapni akarunk. Saját dicsőségünket növeljük a másik révén, sütkérezünk a jelenlétében, mert kedvünkre való a kép, amilyennek az ő tükre mutat bennünket... Ez a keresztényi szeretet ellentéte. Ebben minden csak rólam szól. Még szerelmesünk istenítése – amely valós veszély, amikor épp belehabarodunk valakibe – is rólam árulkodik, hiába teszünk úgy, mintha ő állna a középpontjában. Azért szól rólam, mert nem veszem komolyan a másikat mint Isten teremtményét és megváltottját; tökéletesnek, hősiességnek, felsőbbrendűnek képzelem, aki pont az én szükségleteim betöltésére teremtett.” „A mai kapcsolatokra igencsak jellemző, hogy a szerelmesek eleinte nem látják a másik hibáit, majd **átbillennek a túloldalra**: haragjukban és kiábrándultságukban már a jó tulajdonságait sem veszik észre.” Egymás mélyebb megismerése végett ma sokan az **együttlélést** választják, amely azonban se nem célravezető, se nem helyes/biblikus (ld. 8. pont, 2–3. és 8. bek.). „Amikor viszont két keresztény ugyanannak a lelki közösségnek a tagja, rengeteg lehetőségük adódhat, hogy hagyományos módon megismerjék egymást. A szegények között végzett szolgálat, a közös bibliatanulmányozás, a közösségi alkalmak, az istentisztelet mind felfogható egyfajta

»verandaként«, »szalonként«. A hívő közösségen kívül nehéz lenne efféle lehetőségeket találni.” A kezdeti eufórián általában azok a párok jutottak túl, akik átéltek és megoldottak már néhány komolyabb konfliktust, bocsánatot kérve és megbocsátva egymásnak, s változtatva valamin a másik kedvéért.

10. Sokan (bár úgy tűnik, Amerikában egyre kevesebben*) elképzelhetetlennek tartják, hogy **ne éljenek szexuális életet a házasság előtt**. „Ha megértjük és elfogadjuk az erre vonatkozó keresztény tanítást [ld. az alábbi 8. pontot], logikusan következik a kérdés: »Kifejezhetünk-e testi vonzalmat anélkül, hogy fizikai kapcsolatot létesítsünk egymással? Mi az elfogadható módja ennek?«” Egy pár a következő választ kapta egyetemi lelkészétől: „»Ne tegyetek olyasmit, amit a Rotunda (az egyetem központi épülete) lépcsőjén szégyellnétek megtenni!« A pár értelmesnek és hasznosnak találta az útmutatást. Egyszer tettek is egy próbát: fölmentek a Rotunda lépcsőjére, és önfeledt csókolózásba kezdtek, azt viszont el kellett ismerniük, hogy a ruháikat már nem szívesen vennék le.” Kathy valahol megjegyzi, hogy Krisztus most is szűz testben várja menyasszonyát, az egyházat! Kellérék **célszerűnek látják** az udvarlaskor kikérni és megfogadni a hívő barátok, közösség véleményét, valamint egy bizonyos életkor fölött komolyan venni a párválasztást – fájdalmas és/vagy rossz, ha csak az egyik fél veszi komolyan (esetleg eljátszva az álházastárs szerepét, miközben a másik nem akar elköteleződni).

11. **Az egyedülálló lét ajándék!** (1Kor 7,7) „Sokan hitték, hogy az apostol a házasság iránti teljes érdektelenséget vagy a vágy abszolút hiányát érti ez alatt... Fontos, hogy jól értsük Pál szavait, nehogy arra a következtetésre jussunk, hogy a szerelem utáni vágy hiánya Isten ajándéka. Számos helytelen oka lehet annak, ha valakit nem foglalkoztat a házasság gondolata: lehet, hogy önző, vagy képtelen megtartani a barátait, netán megveti az ellenkező nemet. Az »ajándék« szó mindig egy Istentől kapott, embertársaink építését szolgáló képességet jelöl Pálnál. Tehát nem valamiféle megfoghatatlan, stresszmentes állapotra utal. Pál azért tekintette ajándéknak az egyedülálló életformát, mert olyan szabadon foglalkozhatott a szolgálattal, ahogyan arra egy házasembernek nincs lehetősége.” (A házasságban élők viszont másként szolgálhatják Istent és embertársaikat – ami szintén sajátos „ajándékuk”, 1Kor 7,7.) Kellérék számos további hasznos tanáccsal, elgondolkodtató meglátással szolgálnak (eredetileg főként egyedülállóknak készült a könyvük anyaga).

8. A szexualitás (helye) és a házasság (meghatározása)

1. A történelem folyamán az emberiség **sokféle (téves) úton** közelítette meg a szexualitást. Néhány ilyen téveszme: (1) a szexualitás pusztán ösztönös késztetés – az éhséghez hasonló testi vágy, melyet nyugodtan kielégíthetünk, vagy az önkifejezés egyik formája, melyet szabadon és egyéni módon gyakorolhatunk –; (2) a nemiség lealacsonyító, tisztátalan dolog, a szaporodást szolgáló szükséges rossz (ezzel szemben ld. Péld 5,19; Énekek 4,5-16; 5,1.10-16; 7);* (3) a szex szigorúan magánügy (vö. Péld 2,17: „*Isten előtt kötött szövetség*”; Zsid 13,4: „*Legyen megbecsült a házasság mindenki előtt, és a házaselet legyen tiszta!*”); (4) a szex elsősorban az egyéni boldogság és beteljesülés forrása. E tévhitekkel ellentétben „a keresztény tanítás szerint a szexualitás elsősorban **Isten megismerését és a közösségépítést** szolgálja – ha egyéni boldogságunk helyett inkább erre használjuk, nagyobb beteljesülést nyújt majd, mint el tudnánk képzelni!” Wendell Berry, a neves író szerint a testi kapcsolat „a gondoskodás legalapvetőbb formája”, „a kapcsolat ragasztója”, amely mélyen egymáshoz köt két embert, és megszilárdítja a köztük lévő kapcsolatot. Ez nemcsak a gyermekek, hanem a helyi közösség egészséges fejlődése szempontjából is elengedhetetlen. A házasságon kívüli kapcsolatokkal együtt járó legnyilvánvalóbb társadalmi veszteségek a betegségek nagyarányú terjedése, valamint az elégséges szülői figyelem nélkül felnövő gyerekekre nehezedő teher. Kevésbé nyilvánvaló, ám annál súlyosabb veszteséget jelentenek az ingatag családi közegben felnövő gyerekek fejlődési és pszichés nehézségei. Nehezen nyomon követhető, de szociológiai alapigazság, hogy a magánéletünk jellemformáló erővel bír, s a jellemünk határozza meg, miként viszonyulunk a társadalom többi tagjához. Ha a szex csupán az egyéni szórakozást és beteljesülést szolgálja, az egész társadalom kevésbé lesz képes másokért élni. Árucikként gondolunk embertársainkra, mint akiknek az a dolguk, hogy múltó szeszélyeinket kielégítsék. Lám-lám, a szex mégsem magánügy. Mindenkire tartozik” (*Sex, Economy, Freedom, and Community* [Szex, gazdaság, szabadság és közösség, Pantheon, 1994]). „A házasságban nemcsak megengedi, hanem kifejezetten **meg is parancsolja Isten a testi kapcsolatot**” (1Kor 7,3-5; vö. Péld 5,18k).

* „Különösen ókori eredete fényében meghökkentő, ahogy az Énekek éneke ábrázolja a nőt. A könyvet alkotó költeményekben a nő hangja dominál a férfiéval szemben. Ő keres, ő hív, ő kezdeményez. Az 5. fejezet 10–16. verseiben nyíltan beszél testi vonzalmáról... A szeretkezés előjátéka tárul elénk, és

nem valami szégyenlős, gépies mozgást látunk a takaró alatt. A szerelmesek egymással szemben állnak, felhevülten, a legkisebb szégyenérzet nélkül, örvendezve egymás testének.”

2. „A szexualitásra vonatkozó keresztény etikát tehát így foglalhatjuk össze: **a testi kapcsolat helye egy férfi és egy nő házasságában van.**”^{*} Jézus a Máté 19,1-6-ban a házasság intézményének Isten általi megalapítását (1Mózes 2,24-25) idézve megerősítette az emberi szexualitás isteni mintáját: **egy férfi és egy nő életre szóló elkötelezett kapcsolatában**, vagyis a bibliai értelemben vett házasságban van a helye: „*Ezért hagyja el a férfi apját és anyját [a házasság nyilvános társadalmi esemény], ragaszkodik feleségéhez [1 férfi és 1 nő szerető, ragaszkodó elköteleződése], és lesznek ketten egy testté. Úgyhogy már nem két test, hanem egy [a nemi aktus a házasság betetőzése, a férfi és a testéből teremtett nő újraegyesülése; vö. 1Móz 2,21-23]. Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza.*” [A házasság életre szóló szövetség.] Aki a szexet illetően nem a házasságot választja, annak Jézus csupán egy lehetőséget hagy: „*az Isten országáért*” vállalt önmegtartóztató egyedüllétet (cölibátust, ld. Máté 19,11-12). A szex helye azért van kizárólag a házasságban, mert **egyesíti a két embert**. Ezért tiltja Pál a prostituáltakkal való nemi kapcsolatot (1Kor 6,16-20). C.S. Lewis ahhoz hasonlítja a házasság nélküli szexet, mint amikor megízleljük az ételt, de nem nyeljük le és nem emésztyük meg. A szex az **életre szóló érzelmi és akarati elköteleződés kifejezője és eszköze**, a házastársi szövetség megerősítésének igen erőteljes módja. A testi kapcsolat során ösztönösen úgy érezzük, hogy lelkileg is összefonódunk a másik emberrel; önkéntelenül ilyesmit mondunk: „Mindig szeretni foglak”. Ha nem vagyunk is házasok, annak érezzük magunkat: mintha a másíknak kötelezettségei lennének velünk szemben. Ezért is fáj utána annyira a szakítás, amely komoly érzelmi és lelki sérülést okoz(hat). A szexuális kapcsolat „**előképe az Istennel való teljes egyesülésünknek** és az abból fakadó örömmek. A férfi és nő közti legmámorosabb kapcsolat is csupán sejteti, hogy mi vár ránk Istennél” (Róm 7,1-6; Ef 5,22kk; Jel 19,7-9).

* A szexualitás (és a házasság) bibliai felfogásának szépségét és ésszerűségét különösen jól megvilágítja a mai kor számára Sam Allberry *Miért törődik veled Isten, kivel fekszem le?* c. könyve (Evangéliumi Kiadó, megjelenés előtt).

3. A **maximális nemi élvezetet** akkor tapasztaljuk meg, ha Isten rendelése szerint élünk vele: az életre szóló elkötelezett kapcsolat biztonságos, meghitt keretei között. Agyunkat, lelkünket az első szexuális élmények igen erőteljesen beprogramozzák, s ez akkor lesz a legsikeresebb, ha a férj és feleség bensőséges kapcsolatában kerül rá sor. Ezért is tanítja a Biblia oly határozottan, hogy a szex helye a házasságban van – azon kívül a „**paráznaság**” **bűnét** jelenti, amely kizár a mennyből és a gyülekezetből (1Kor 5; 6,9k). Mindez abból is látható, hogy az elcsábított szüzet el kellett venni feleségül (sem a nemi aktus nem pótolta ezt, sem az együttélés), méghozzá „szigorított feltételekkel” (2Móz 22,15; 5Móz 22,28-29; Jn 4,18), s ha később derült ki egy nőről, hogy nem szüzen ment férjhez, megkövezés várt rá (5Móz 22,13-21). Szintén a paráznasághoz tartozik a homoszexuális kapcsolat, amely ráadásul súlyos eltévelyedés (Róm 1,27), és az Ószövetségben halálbüntetést vont maga után (3Móz 20,13) – ld. [A megtévesztés iskolapéldája: homoszexualitás a Biblia és a tudomány fényében – Bűn, betegség, baj vagy egyenrangú alternatíva?](#)

4. Az **önmegtartóztatást gyakorolni kívánó egyedülállóknak** először is Jézus „**házastársi szeretetére**” lesz szükségük. „A szexuális kapcsolat azért igényel teljes körű elkötelezettséget, mert előképe az Istennel való teljes egyesülésünknek és az abból fakadó örömmek... Többek között azért érzünk olykor látszólag fékezhetetlen szexuális vágyat, mert egy pillanatra elhisszük a hazugságot, miszerint egy igazán nagyszerű, romantikus szexuális élmény is képes beteljesülést nyújtani.” Sokat segíthet e téren egy olyan **keresztény közösség**, ahol nem bálványozzák a családot, és nem érzik tehernek az egyedülálló társaságát, s ahol az a norma, hogy házasságon kívül nem élnek nemi életet. Jézus tanítása szerint a szexualitás terén a tisztaság a gondolatainkra, vágyainkra is kiterjed – az ő segítségével nélkül ez lehetetlen követelmény volna (Mt 5,28). „Az evangélium nem törvény, de nem is a törvény megtagadása. Az embert nem az engedelmesség üdvözíti, mindamellett a valódi megtérés Isten iránti hálából fakadó engedelmességre fogja indítani.” Ha csak akkor engedelmességek Isten szavának, amikor azt logikusnak, hasznosnak vagy könnyűnek érezzük, az nem valódi engedelmesség. Ami a **bűnös gondolatok és kísértések** kérdését illeti, állítólag Luther mondta: „Azt nem tudod megakadályozni, hogy egy madár elszálljon fölötted, de azt igen, hogy fészket rakjon a hajadban.” Eszünkbe juthatnak bizonyos szexuális töltetű gondolatok, de a mi felelősségünk, hogy dédelgetjük vagy száműzzük őket. „Ha valami olyat teszünk, amit nem kellene, **engedjük, hogy a kegyelem evangéliuma begyógyítsa a lelkiismeretünket!** Az evangélium nem legyint a bűnre, de azt sem hagyja, hogy ostorozzuk magunkat,

és a végtelenségig vergődünk a bűntudatban. Fontos, hogy elfogadjuk az evangéliumból fakadó bűnbocsánatot és megtisztulást. Gyakran épp a régi bűnök miatt érzett szégyen nem teszi lehetővé, hogy megszabaduljunk a fantáziálástól.” „Végső soron nem holmi technikákon vagy módszereken múlik, hogy sikerül-e ragaszkodnia egy egyedülállónak a keresztény etikához. **Valódi meggyőződésre** van szükség hozzá.” Jól mutatja ezt Charlotte Brontë *Jane Eyre* című regénye, melynek főszereplője beleszeret egy férfibe, ám megtudja, hogy a férfi nő, és elmebeteg felesége a ház emeletén él elzárva. Amikor a férfi mégis kérleli, hogy menjen hozzá feleségül, ez egyfelől nagyon szeretetteljes megoldásnak tűnik fel előtte, másfelől nagyon helytelennek. A lelkében dúló vihar közepette kijelenti: „Nem, nem vagyok beszámítható állapotban... Régi eszményekbe, régi elhatározásokba kell most kapaszkodni: ez az egyetlen mentsváram.” (<https://mek.oszk.hu/05600/05680>) Manapság különösen sokan küszködnek **bűnös nemi vágyakkal**, nem kis részben a **pornográfia** (interneten való) elterjedtségének köszönhetően. Komoly segítséget jelenthet nekik James M. Cecy *A tisztaságharc – Bibliai útmutató az erkölcstelen világban való élethez* c. könyve (Evangéliumi Kiadó, megjelenés előtt).

5. A Biblia meglepően szókimondóan buzdítja arra mind a férjeket, mind a feleségeket, hogy **találjanak gyönyört (úséget), élvezetet egymás testében** (ld. a jelen 8. pont elején felsorolt igehelyeket is). Pál a maga korában egyenesen forradalmi kijelentést tett (mivel az akkori patriarchális társadalomban a nőt a férje tulajdonának tekintették): „*A férj teljesítse kötelességét felesége iránt, hasonlóan a feleség is a férje iránt. A feleség nem ura a maga testének, hanem a férje; s ugyanúgy a férj sem ura a maga testének, hanem a felesége. Ne fosszátok meg egymást magatoktól, legfeljebb közös megegyezéssel egy időre, hogy szabaddá legyetek az imádkozásra, de azután legyetek ismét együtt, nehogy megkísértsen a Sátán titeket azáltal, hogy képtelenek vagytok magatokon uralkodni*” (1Kor 7,3-5). Ez a szakasz „azt fejezi ki, hogy a férjnek tilos bárki mással szexuális kapcsolatot létesítenie a feleségén kívül, viszont tartozik azzal a feleségének, hogy házastársi kötelességét teljesítve testi örömeiben és kielégülésben részesítse” (és persze mindez megfordítva, a másik nem szempontjából is érvényes). A kölcsönösség e gondolatának alighanem csak egyetlen korábbi írásos nyoma létezik, mégpedig az Énekek éneke költői soraiban: „*Szerelmesem enyém, s én az övé vagyok*” (Énekek 2,16; vö. 6,3; 7,11). Hatalmas csapás ez a csapodár férfiakra kedvező hagyományos kettős mércére nézve. Azt pedig, hogy mindkét félnek joga van a testi kapcsolathoz, Pál előtt még senki sem mondta ki. Pál sem az emberi jogokat tartja szem előtt, hanem a kielégítő nemi életről ír, méghozzá meglepően pozitívan. „Pál tulajdonképpen **újradefiniálja a házasságot: az erotikus vágyak kölcsönös betöltésének kontextusaként határozza meg** azt, szemben a pogány felfogással, amely a család nevét, tulajdonát és szent rítusait továbbvivő jog szerinti örökösök nemzését tekinti a házasság fő céljának”, a testi gyönyöröket pedig – ha egyáltalán fontosnak tartja – a házasságon kívül keresi. Pál szavai azt sugallják, hogy a házastársak gyakran kerítsenek sort a kölcsönösen kielégítő szexuális kapcsolatra, és azt egyik fél se tagadja meg a másiktól. E téren hatványozottan igaz, hogy el kell jutnunk a bizalom és szeretet kellő szintjére ahhoz, hogy ezt az elvet megfelelően alkalmazhassuk – nem uralhatjuk le a társunkat. A kölcsönösség elve* és a szeretet törvénye miatt ez akkor is igaz, ha az „Ezt pedig engedményként mondom, nem parancsként” szavak a következő versekre vonatkoznak (1Kor 7,6; RÚF; vö. 7-9. v.).

* Mivel „*a férj sem ura a maga testének, hanem a felesége*”, a feleségnek (is) jogában áll eldönteni, mikor és hogyan (ne) használja férje a maga férfitestét. A szexualitás témakörét igen érzékenyen és bölcsen tárgyaló mennonita Penner házaspár szerint mivel a férj hatol be a feleség testébe, és nem fordítva, ezt mindig csak a feleség engedélyével, kifejezett kívánságára szabad tennie, ld. *A szexualitás ajándéka* c. könyvüket (Harmat, 2006).

6. „A házasfeleknek nem saját, hanem **társuk kívánságait kell elsődlegesnek tekinteniük**. Más szóval, abban leljék örömeiket, ha képesek örömet szerezni a másikkal. Ha az egyikükben felébred a vágy attól, hogy sikerült a másikat felizgatnia, jó úton járnak.” Kathy így írt ezzel kapcsolatos kezdeti nehézségeikről: „Rájöttünk, hogy az orgazmus, különösen, ha egyszerre érzük el, nagyszerű dolog. De a csoda, az ámulat, a biztonság, az öröm, amit az ad, hogy teljesen egygyé válunk, már önmagában, orgazmus nélkül is felkavaró, döbbenetes élmény. Miután nem figyeltünk többé a teljesítményre, hanem egyszerűen csak szerettük egymást, máris jobban ment minden. Nem aggódtunk amiatt, hogy sikerül-e, sem amiatt, hogy mit kapunk majd a másiktól. Inkább azzal foglalkoztunk, hogy mit adhatunk egymásnak.”

7. „Ez a szemlélet egy másik tipikus problémára is megoldást jelenthet: nevezetesen arra, hogy az **egyik fél gyakrabban kívánja** az együttlétet, mint a másik. Ha a céloim elsősorban nem a saját

kívánságom betöltése, hanem az örömszerzés, akkor is megajándékozhatom a másikat, ha az én libidóm esetleg kisebb. A szeretet legitimálja ezt a magatartást. Ne tiltakozunk: »Ó, dehogya! Ha nem vágysz rá, ne csináld!« Ajándékként adjuk oda magunkat egymásnak!” Sok férfi ezt olvasva talán egy mély sóhajjal nyugtázza, hogy ezek után nyugodtan megkövetelheti a feleségétől vágyainak a saját kedve szerinti betöltését. Egyesek sajnos meg is teszik – naponta akár háromszor (vagy többször) is –, nem törődve azzal, hogy durván otromba viselkedésükkel milyen testi-lelki sérüléseket okoznak a társuknak. Ha a korábbiakat is elolvastuk, akkor remélhetőleg világos, milyen messze van ez a hozzáállás a Biblia tanításától. Itt is érvényes és különösen fontos egyrészt az engedelmesség kölcsönösen önkéntes voltának igazsága, másrészt C.S. Lewis arról szóló idézett mondása, hogy **a férfi vezető szerepe önmaga keresztrefeszítésében nyilvánul meg.**

8. Ezt az elvet azért is fontos alkalmaznunk, mert a férfiaknak általában kevésbé számít **a nemi együttlét kontextusa** – szinte bármikor és bárhol készek rá. A nők viszont általában nemcsak a megfelelő külső körülményeket tartják fontosnak, hanem a kellő érzelmi ráhangolódást is, ami sok gyengédséget, figyelmességet, beszélgetést igényel.* Kell(ér)nek évekig tartott megtanulniuk ezt (és biztos, hogy nincsenek egyedül vele). A testi kapcsolat olyan egyszerű és érzékeny dolog, hogy egyfajta finom **mérőműszerként** is működik, kimutatva olyan problémákat, amelyek különben sosem kerültek volna felszínre – pl. házassági gondokat, bizalmatlanságot, a tisztelet hiányát, megoldatlan konfliktusokat, korábbi kapcsolatok miatti büntudatot, félelmet vagy haragot. A szex sem fog működni, ha maga a kapcsolat rossz állapotban van. Magam úgy vélem/tapasztalom, hogy a házasság élvezetének mértéke nemcsak a társunkhoz, hanem az **Istenhez fűződő kapcsolatunk minőségével** is igen szoros párhuzamban áll (ld. az alábbi 10. bekezdést). A nemi élvezeten az is sokat javíthat, ha az ember teljesen átadja magát az Úrnak.

* Mark Regnerus és Jeremy Uecker *Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think* (Házasság előtti szex Amerikában – Hogyan ismerkednek, választanak párt, és mit gondolnak a házasságról az amerikai fiatalok, Oxford, 2011) c. könyvükben (mely nagyszabású empirikus kutatáson alapul) felsorolnak tíz mítoszt a szexualitásról és a párkapcsolatról, melyeket a fiatal amerikai felnőttek jellemzően igaznak tartanak, noha nincs rájuk bizonyíték. Pl.: „**Nem fontos, hogy a szex jelentsen valamit.**” „A szerzők szerint a férfiak bizonyos százaléka mindenféle érzelm és elkötelezettség nélkül is képes szexuális kapcsolatra. Az egyenjogúság nevében egyre több nő is igyekszik hasonlóan viszonyulni a szexhez, de... a szerzők rámutatnak, hogy valójában nagyon kevés nő vágyik az efféle érzelemmentességre.” Egy másik mítosz: „**Az összeköltözés egy határozott lépés a házasság felé**”. „Nos, az esküvő előtt együtt élők általában nagyobb valószínűséggel válnak el. A szerzők arra is rámutatnak, hogy az együttélés a legtöbb esetben nem vezet házassághoz.” (Idézik Kellerék, 8. fejezet, 6. jegyzet.)

9. A Keller házaspár a szexet a **motorolajhoz** hasonlítja, amely nélkül a mozgó alkatrészek súrlódása tönkretelheti a motort. „Örömteli, szerető testi kapcsolat nélkül a házastársak súrlódásai haragot, neheztelést szülhetnek, megkeményíthetik a szívet, kiábrándítóan hathatnak. Így a szex sem tud »ragasztóként« működni, amely összetart, inkább eltávolít egymástól. Soha ne mondjunk le a szexuális életünkről!” A szex esetében is igaz, amit korábban az állandó változásunkról mondtunk – ezekre kreatívan és fegyelmezetten kell reagálnunk, hogy újraépíthessük az egykor talán kevésbé akadályoztatott szerelmi életünket.

10. **A szex dicsőséges:** imádatra indítja és a szó szoros értelmében örömkialtásokra sarkallja az embert. Ez egyrészt azért van így, mert a férj és feleség testi kapcsolata az Atya és a Fiú egymás iránti szeretetét, a háromszemélyű Isten örömteli és szeretetteljes önátadását tükrözi – „*minden férfinak feje a Krisztus, az asszony feje a férfi, a Krisztus feje pedig az Isten*” (1Kor 11,3) –, s az Atya, a Fiú és a Szentlélek öröktől fogva egymásért él, folyamatos szeretettel, örömmel és dicsőséggel árasztja el egymást (Jn 1,18; 17,5). Másrészt a szex „előrevetíti az örök lelki gyönyörűséget, amely a mennyben vár ránk az Atyával és egymással való kapcsolatunk részeként. A Róma 7,1 és a következő versek elárulják, hogy a legjobb házasságok annak a mély, örök és végső egységnek az előképei, amely Krisztusban vár ránk. Nem csoda hát, hogy a férfi és a nő testi kapcsolata – ahogy azt már többen megfigyelték – egyfajta testen kívüli élmény. Eksztatikus, lélegzetelállító, vakmerő, minden képzeletet felülmúló villanás az eljövendő dicsőségből.”

9. Függelék: Döntéshozatal és engedelmisség (Kathy K.)

A kisebb-nagyobb döntések meghozásában Kelléréknek segítenek a következő elvek, melyeknek bármely házaspár hasznát veheti. Alkalmazásukat saját tanulságos példájukkal is megvilágítják.

1. *A férj tekintélye ne a saját, hanem felesége érdekeit szolgálja, akárcsak Krisztus és az egyház esetében történik.* A férfi fej szerepe nem jelenti azt, hogy mindenben ő dönt, vagy minden nézeteltérés végén övé az utolsó szó, mivel Jézus soha nem a maga kedvét kereste (Róm 15,2k).

2. *A feleség ne hunyázkodjon meg, saját erősségeire támaszkodva erősítse a kapcsolatot.* Ő legyen a férj első számú barátja és tanácsadója, és fordítva (Péld 2,17). Az egymást kiegészítő és szerető házastársak értő figyelemmel hallgatják és érvekkel, értelmes vitával győzik meg egymást, miközben fejlődnek és csiszolódnak a kapcsolatban. A feleségnek minden képességével és erejével ki kell vennie részét a vitából, s okos menedzserként tudnia kell, mikor számít az ő véleménye mérvadónak a férjével szemben.

3. *A feleség ne engedelmeskedjen feltétel nélkül a férjének.* Senki nem tartozik feltétlen engedelmisséggel egy másik embernek, mivel „Istennek kell inkább engedelmeskednünk” (ApCsel 5,29). Tehát a feleség ne engedelmeskedjen és ne segítse férjét Isten által tiltott dolgokban. „Ha férje fizikailag bántalmazza, úgy lehet »erős segítőtársa«, ha – miközben a szívében szereti és megbocsát neki – feljelenti a rendőrségen. Nem a szeretet vagy a kedvesség jele, ha a helytelen magatartásban támogatunk valakit.”

4. *A férfi kizárólag a családja és a felesége érdekében kapta a „fej” szerepét, hogy szolgálja őket.* Nézeteltérés esetén a „fej” akarata kizárólag akkor érvényesülhet, ha meg van győződve arról, hogy a felesége kívánsága káros lenne az asszonyra vagy a családra nézve. „Mi a teendő abban az esetben ha a házastársak nem képesek megegyezni, de mindenképpen meg kell hozniuk egy döntést? Egyikük szavazatának nagyobb súllyal kell latba esnie (következésképpen ő lesz az, aki a felelősséget is viseli a döntésért). Ez az a helyzet, amelyben a »fejnek« kell vállalnia a felelősséget. Mindkét fél elfogadja a rá rótt szerepet. Az intelligens férj gyakran nem vágyik erre a szerepre, az intelligens feleség pedig igen! [A felelősség nagy teher lehet.] Akár kaotikus helyzet is előállhat, viszont lehetőség nyílik valóságosan átélni a megváltás drámáját, amikor is a Fiú önként átadja az irányítást az Atyának: »Ne az én, hanem a te akaratod legyen meg«” (vö. Mt 26,39).

5. Fentiekhez hozzátenném, hogy nincs egyszerű „recept” a házasságra (sem a döntésekre): a Szentlélek állandó vezetésére vagyunk utalva. *Ha a feleség úgy érzi, hogy férje visszaél a tekintélyével, illetve egy vitában nem tudnak kölcsönösen elfogadható megállapodásra jutni, forduljanak a gyülekezetükhöz (annak megbízható tagjaihoz/vezetőihez).* Ha végképp nincs más megoldás, a gyülekezet (nagyon ritka és szélsőséges esetben) esetleg azzal is pontot tehet a vita végére, hogy gyakorolja az egyházfegyelmet a férjjel, a feleséggel vagy akár mindkettőjükkel szemben. Bővebben ld. a 10. pont végén felsorolt forrásokat, a *Biblikus gyülekezetvezetés* c. könyvem 2. függelékét („Gyülekezeti fegyelem és úrvacsora”, hivo.hu/HRBGY.pdf) és a következő angol cikket: „Sexual Abuse In Marriage – A Real Life Experience” (Nemi erőszak a házasságban – Életből vett tapasztalat), leslievernick.com/sexual-abuse-in-marriage-a-real-life-experience/.

10. Zárzó – romantikus, baráti és cselekvő szeretet

1. A házasságban legalább **háromféle szeretet** valósul meg együtt – romantikus érzelmek, barátság, cselekvő szeretet, sőt még ezeknél is több. E szinte teljesíthetetlen feladathoz egyedül Krisztus szeretetéből meríthetünk erőt. George Herbert „Szeretet/szerelem” című híres verse gyönyörűen fejezi ki ezt:

Szeretet várt rám, s lelkem megriadt
vétkében, szennyesen,
de ő meglátta mindjárt, emiatt
lankadok szüntelen,
s kedvesen tudakolni sietett,
óhajom mi lehet.

Küszöböd méltóbb vendég lépje át!
S ő szólt: Más ne legyen.
Én, a galád? Ó, Legdrágább, terád

nem vethetem szemem.
Kézen fog ő, és mosolyog nagyot:
Szemet ki más adott?

Uram, jaj! meggyaláztam: elbocsáss;
vétkem elrejténém.
S ő szólt: A vétked ki viselte más?
Úgy hát szolgállok én.
Ülj le, szólt rám, húsom oszd meg velem.
S leültem, hogy egyem.

(Kiss Zsuzsa fordítása)

2. Simone Weil, a francia filozófus író és aktivista, agnosztikus zsidó egyszer ezen a versen elmélkedve hatalmas módon, ellenállhatatlan erővel tapasztalta meg Krisztus szeretetét. „Maga Jézus ereszkedett le hozzám és ragadott el” – írja a pillanatról. „Krisztusnak ebben a magamon érzett hirtelen hatalmában... egyszerűen annak a szeretetnek a jelenlétét éreztem a szenvedésen át, ami hasonló ahhoz, amit egy szeretett arc mosolyából kiolvasunk.” Weil ekkortól vallotta kereszténynek magát. Ez az isteni szeretet néha ilyen gyorsan, máskor jóval lassabban végzi el a munkáját. Mindenesetre **bízzunk a szeretet végtelen hatalmában** (ld. János első levelét – mely méltán nevezhető a szent szeretet levelének –, különösen a 4,7-11-et). A fenti vers magyarázatát és még ezernyi csodás gondolatot lásd Kellerék könyvében. Lásd még a [Határaink: a felelősségteljes, érett és fegyelmezett szeretet elsajátítása](#) – Az egyéni és közösségi konfliktusok és problémák biblikus megoldásának kulcsa – *Hogyan tudunk hatni kapcsolatainkban a másik félre annak együttműködése nélkül?* c. írást (különösen a párhatárokról szóló részét, amely a témában az általam ismert egyik legjobb könyvet mutatja be), valamint a következő írásokat: [Házasságra elégségest?](#) – Hogyan viselkedjünk helyesen, amikor házastársunk helytelenül cselekszik?; [Házassági konfliktusok megelőzése és kezelése](#) – Cseri Kálmán „A házasság válságai” c. prédikációsorozatának összegzése.

Hargitai Róbert (www.hivo.hu), 2015. 06–2022. 08.

Változtatás nélkül szabadon másolható a fenti forrásmegjelöléssel (letöltése ingyenes).